کۆمەڵە

شۆڕش

ئۆرگانی ناوەندیی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

No(10) DEC - JAN . 2001 - 2002

دەورەی دووەم – ژمارە (١٠) بەفرانباری ١٣٨٠ ی هەتاوی ٢٠٠٢ ی زایینی

چەند قسەیەك لە سەر بارودۆخی سیاسی ئێستای ئێران

بەشی یەکەم

کێشەی دەسەڵات لە ناو کۆماری ئیسلامیدا گەیشتوەتە قۆناغێکی تازە، تازەییەکەی لەوەدایە کە باڵی بەناو ئیسلاح خواز لەم یەکساڵەدا، ئەوەندەی توانییان و لێیان ویستن پاشەکشەیان کرد و تەنانەت بە ئاشکرا کەوتنە دژایەتی لەگەڵ بزووتنەوەی جەماوەری، بزووتنەوەی دانشجویان و بزووتنەوەی موعەلمین و هتد...و بەم جۆرە خۆیان لای خەڵك بە تەواوی ریسوا کرد و، لە زۆر بواردا خزانە ژێر ئاڵای پاوانخوازان و ئەوەندە تەوەهومەش کە پێکیان هێنابوو لە دەستیاندا. پاوانخوازان کە تێگەیشتبوون باڵی بەرابەریشیان بە ئەندازەی ئەوان لە بزووتنەوەی جەماوەری دەترسێ و لە باری دروشمیشەوە پابەندی تەواوی خۆیان بە قانوونی ئەساسی جمهووری ئیسلامی راگەیاندووە و تەنانەت لەم بارەوە کێشەی ناوخۆیی‌شیان بۆ خوڵقاوە، ئەم هەلەیان قۆستەوە و هەر بە پێی ئەم قانوونانە، کەوتنە کلك و گوێ کردن و هەسدانەوەی ئیسلاح خوازانی ناو دەسەڵات و، تا توانییان و مەودایان هەبوو ئەسپی خۆیان غاردا و تا ئێستاش هەر خەریکن جێ‌پێی خۆیان لە ئۆرگانەکانی دەسەڵاتدا قایم دەکەن.

ل٢

شکۆدار بێ ٢٦ی ڕێبەندان، ڕۆژی کۆمەڵە

ئێستا لە دەرەوە و ناوەوەی کوردستان، هەم تێکۆشەران و دڵسۆزانی کۆمەڵە و هەم خەڵکێکی زۆر بەرەو پیری ڕۆژی کۆمەڵە دەچن .

٢٦ ی ڕێبەندان ڕۆژی هەڵسووڕانی ئاشکرای کۆمەڵەیە، کە دوای ٩ ساڵ خەباتی نهێنی بە بۆنەی گیان بەختکردنی کاك حەمە حسینی کەریمی، ئەم ڕۆژەی وەك ڕۆژی خۆی ناودێر کرد. ئێستا ٢٣ ساڵ لە خەباتی ئاشکرای کۆمەڵەو سەرجەم ٣٢ساڵ لە بوونی کۆمەڵە تێپەڕ دەبێ و ناوی کۆمەڵە لە گەڵ ئازادی و دیفاع لە مافی چەوساوەکان، خۆڕاگری دژبەداگیر کەران، دیفاعی بێ ڕاڕایی لە ئازادی ژن و خەبات بۆ ڕزگاری نەتەوەیی خەڵکی کوردستان تێکەڵاو بووە .

با لەم ڕۆژە دا وزەی خەبات بۆ ڕزگاری و ئازادی بەهێز و گەشە دار کەین .

لەم ژمارەیەدا

* ڕاگەیاندنی دەفتەری سیاسی کۆمەڵە، بۆ پشتیوانی لە ناڕەزایەتی و خەباتی موعەلیمان ل٢

* قسەکانی هاوڕێ عومەری ئیلخانی زادە، لە کۆنفرانسی "١١ی سپتامبر و نەزمی نوێی جیهانی" دا ل٥

* کۆبوونەوەی هاوبەشی حیزبی دێموکرات و کۆمەڵە ل١٦

* ڕاپۆرتێك لە چەکداربوون و پەیوەست بوونی کۆمەڵێکی تر لە ژنان و پیاوان بە ڕیزەکانی کۆمەڵە ل٤

* ڕاگەیاندنی کۆمیتەی ناوەندیی کۆمەڵە ل٢

* ڕاگەیاندنی دەفتەر سیاسی کۆمەڵە... ل١٥

* ئەدەبی شۆڕش ل ٨ و ٩

وت و وێژە کان

وت و وێژ لە گەڵ هاوڕێ عەبدوڵڵای موهتەدی

"سکرتێری گشتی کۆمەڵە"

سەبارەت بە فیدڕالیزم و خودموختاری ل٦

* وت و وێژ لە گەڵ بەڕێز کاك: ئەحمەدی ئەسکەندەری ل ١١

* وت ووێژ لە گەڵ هاوڕێ تالبی یوسفی ل١٠

زۆر بە کورتی پاوانخوازان لە تاکتیکی خۆیاندا توانییان مەجلیس و دەوڵەت بێ خاسییەت بکەن و لە کاریان بخەن و تەنانەت بۆ بەرتەسک کردنەوەی ئەم فەزایەی کە پێکهاتبوو، بە دوای خۆیاندا کێشیان بکەن بە بێ ئەوە نیگەرانی بەربەرەکانێی جیدی خاتەمی و هاوبیرانی بن، یان باشترە بڵێین بە پێی قانوونەکانی جمهووری ئیسلامی و ئەم سیستەمە، مەودایان پێ تەنگ کردوون و بڕستیان لێبڕیون و بەوەش لە کۆڵیان نەبوونەتەوە کە خاتەمی دەستی لە دروشمی "تەوسعەی سیاسی" هەڵگرتووە، بەڵکوو دەزگای قەزایی کەوتۆتە گیانیان و هەموو سەرزلەکانیان وەک تاوانبار دەناسێنن و دەیانەوێ بە پێی قانوون سەلاحییەتیان بخەنە ژێر پرسیارەوە و هەرکات ویستیان لەسەر کار لایان بەن یان لە گۆشەی زیندانیان توند بکەن. "ئیسلاح" خوازانی ناو دەسەڵات ناتوانن چیتر فریوی جەماوەر بدەن و وەک رەوتێکی بە هێزی ناو دەسەڵات بمێننەوە و تەنانەت بە زەحمەت بتوانن تا کۆتایی ئەم دەورەیەی مەجلیس ئینسیجامی خۆیان رابگرن.

ئەم ئاڵوگۆڕی تەرازووی هێزە لە نێوان باڵەکانی جمهووری ئیسلامیدا لە لایەکەوە بەهۆی دارمانی ژێرخانی ئابووری ئێرانەوەیە کە باڵی خاتەمی نەیانتوانی و ناتوانن چارەسەری کەن و جوابی گیروگرفتەکانی بێکاری و گوزەرانی خەڵکی وەگیان هاتووی ئێران بدەنەوە و، لە لایەکی ترەوە ئەم باڵە هەر بە دروشمەکانی خۆی کە وەفاداری بە قانوونی جمهووری ئیسلامی و ئەسڵی ویلایەتی فەقیهە، دەست و پێی خۆی بەستووەتەوە. جیا لەوانە هەلومەرجی ناڵەباری ئابووری و سیاسی کۆماری ئیسلامی، ئەوانیشی گەیاندووەتە ئەم قەناعەتە کە دەبێ بەر بە بزووتنەوەی جەماوەری روو لە گەشەی خەڵک بگرن و هەر چەشنە غەفڵەتێک لەم بارەوە ریشی هەموو لایەک، وەک یەک دەسووتێنێ. ئێستا هەر ئەوەندەیان سنوور لەگەڵ پاوانخوازان هێشتووەتەوە کە بتوانن بڵێن: "گوتمان"، بەڵام "دەسەڵاتمان" نەبوو و کەس "گوێی". پێنەداین. پاوانخوازانیش لە روانگەی خۆیانەوە وا بیر دەکەنەوە کە کاری خویان و رژیمەکەیان لەوە گوزەراوە کە گوێیان بۆ ئەم جۆرە قسانە بزوێ و سڵی لێبکەن.

لە هەڵبژاردنی دووی خوردادی ١٣٧٦ سەرەڕای ئەوەی کە خۆشباوەڕی خەڵکی ئێرانی بەخاتەمی و درووشمەکانی پێوە دیار بوو، بەڵام لایەنی بە هێزتری ئەوە بوو کە خەڵک بەگشتی ئیتر "نیزامی جمهووری ئیسلامی" و دیکتاتۆری ویلایەتی فەقیهی پێ تەحەموول نەدەکرا ولەم هەڵبژاردنەدا رێگایەکیان دیەوە کە رای خۆیان لەم بارەوە دەربڕن. یان باشترە بڵێن فەرزی بوون و بەردەوامی جمهووری ئیسلامی و قانوونەکانی بۆ جەماوەری بەرینی خەڵکی ئێران نەگۆڕ نەبوو و تامەزرۆی گۆڕانکاری بوون و بەم جۆرە هێزێکی بەرینی نارەزایەتی، دێمۆکراسی خوازی، ئافەرمانی و خەبات بۆ باش کردنی ژیان و گوزەرانیان، رەها بوو.

تەقینەوەی ئەم نارەزایەتی و چاکسازی خوازیە ، لە لایەکەوە زۆر زوو باوەڕ و بڕوای بە هێزی خۆ، لە ناو جەماوەردا گەشە پێدا و رەوتی رەخنەگری ناو خۆیی جمهووری ئیسلامیش زۆر تر وەخەبەرهێنا و پاڵی پێوەنان کە رێگایەک بۆ نەجاتی "نیزام" بدۆزنەوە. بەم جۆرە شک و تەردید لە سەر هەموو بنەماکانی کۆماری ئیسلامی و ئەوەی پێی دەڵێن "انقلاب اسلامی" لە ناویاندا پەرەی گرت .

نزیکەی پێنج ساڵ لەم رۆژە تێدەپەڕێ و ئێستا شەپۆلی نارەزایەتی و ئازادیخوازی جەماوەر، نەک هەر لە ژێر ئاڵای "ئیسلاح" خوازانی ئیسلامی دا نەماوەتەوە، بەڵکوو لە دوای هەڵبژاردنی مەجلیسی شەشەم و سەرۆک کۆماری خاتەمی، ئەم نارەزایەتیە کەوتووەتە دژایەتی و بەربەرەکانێ کردن لە گەڵ ئەم رەوتەی ناو دەسەڵاتیش و، تادێ ئەم رووبەروو بوونەوە زۆرتر و نزیکتر دەبێتەوە. تەنانەت "ئیسلاح" خوازانی ئیسلامیش، دوای ماوەیەک مشت ومڕ لە ناوخۆیاندا، سەرەنجام هاتنە سەر ئەو باوەڕە، کە هەر نەک خۆیان لەم خەبات و داخوازیانەی خوارەوە جیابکەنەوە، بەڵکوو دژایەتیشی لەگەڵ بکەن. ئەم گۆڕانەش لە بۆچوونی جەماوەر و دەسەڵاتدارانی بە ناو ئیسلاح خوازدا هەر بە تەنیا بە هۆی سڕینەوە و کەم رەنگ بوونەوەی خۆش باوەڕی رەوتە جۆراو جۆرەکانی ناو کۆمەڵگا بەرانبەر بە یەک نەبوو؛ بەڵکوو رەگی قووڵیشی لە بوحران و گرفتی گەورەی سیاسی، ئابووری، ئیداری، کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی و ئەخلاقی ئیسلامی سیاسیدا بووە و هەیە کە وەک ئاڵترناتیوێکی حکوومەتی هەرەسی هێنا و شکستی خواردووە.

جمهووری ئیسلامی لە تاقی کردنەوەیەکی حاکمیەت بە درێژایی زیاتر لە دوو دەیە، سەرەڕای هەموو زەبر و زەنگ و دیکتاتۆری نەیتوانیوە خۆی وەک .ئاڵترناتیوێکی سیاسی گونجاو بۆ ئیدارە و دەسەڵات، سەقامگیر بکات و، تاهاتووە گەندەڵ بوون و سەربار بوون و بێ کیفایەت بوونی رژیمەکەی لە هەموو بوارەکاندا زیاتر خستۆتە بەرچاو، بە جۆرێک کەئێستا لە ناو خۆشیاندا بڕوا و متمانە بە "نیزام" نەک هەر کزبووە، رووخاویشە و، زۆر دیاردە ئەم بێهیواییە دەنوێنێ، تەنیا یەک لەوانە دزی و گەندەڵی ئابووری و تالانێکە کە لە باترین پلەی دەسەڵاتدا دەستی پێکردووە و لەنگەری خستووە و کەسیش ناتوانێ بەری پێبگرێ. ناکۆکی و کێشەی باڵەکانی کۆماری ئیسلامیش هەر لەم گێرە بنەرەتی و واقیعیەوە سەرچاوەی گرتووە و تا رووخانی ئەم حکوومەتەش درێژەی دەبێ و بۆیان چارەسەر ناکرێ هەرچەند بتوانن تەرازووی هێزی تێدا بگۆڕن.

١١ی سێپتامبر و رەنگدانەوەی لە سەر سیاسەتی جمهووری ئیسلامی

گومان لەوەدانییە کە ١١ سێپتامبر نوختەی وەرچەرخانێک بوو کە هەموو ئەو رووداوانەی کە بە دوای خۆیدا هێناویەتی و دەیهێنێ، وەپێشی خستن یان زووتر گەیاندنی. سەرمایەداری غەرب و بازاری ئازاد لە لایەکەوە و ئیسلامی سیاسی لە لایەکی ترەوە و هەر یەکە بە هۆی بەرژەوەند و قازانجی خۆیان تا هاتووە، ناکۆکیەکانیان زیاتر و زیاتر کەوتۆتە بەرچاو. ئیسلامی سیاسی بە هۆی ئەوەوە کە وەک ئاڵترناتیوێکی حکوومەتی هەم لە ئێران و هەم لە ئەفغانستان تووشی شکست و بنبەست هاتبوو و زۆرترین دەرد و مەینەتیان بۆ خەڵکی ئەم وڵاتانە بە دیاری هێنا، کاردانەوەی ئەم شکستە ورده ورده شانس و هیوای لە حیزب و گرووپە ئیسلامیەکاندا، بۆ گەیشتن بە دەسەڵات کەم و کەمتر کردەوە و تا دەهات پێگەی کۆمەڵایەتیان روو لە کزی بووە و دەبێ. ئەم راستیەش گرووپە ئیسلامیەکانی رۆژهەڵاتی ناوەراستی لە باری تاکتیکیەوە زۆرتر بەرەو تیرور و توند و تیژی و تۆقاندن هاندا و ئیتر لە حاڵەتی بزووتنەوەیەکی سیاسی بە پێگەی کۆمەڵایەتیەوە دوور کەوتنەوە و هەر بۆیەش بوو کە شێوازی ئوسامە بن لادن و "القاعیدە" کەوتە گەشە و نەشە. بە واتایەکی تر رووهێنانی زیاتری رەوتی ئیسلامی سیاسی، بۆ کاری توند و تیژی و تیرۆر وەک شێوازی سەرەکی فەعالیەتیان، نەک بە هۆی بەهێز بوونیان بەڵکوو زۆرتر لە رووی ناهومێدی و بەرتەسک بوونەوەی مەودای هەڵسورانیان بوو لە ناو جەماوەردا.

پێویستە ئاماژە بەوەش بکەین کە هەر لە سەرەتاوە زوڵم و زۆری بێ وێنەی غەرب و وڵاتانی سەرمایەداری و زیاد بوونی کەلێنی نێوان فەقر و سەروەت و تالان و بڕۆی نەوت و وزە لەم ناوچەیە و وێران کردنی ئابووری ئەم وڵاتانە لە لایەکەوە و لە لایەکی ترەوە پشتگری غەرب و بە تایبەتی ئامریکا لە هەموو ئەم دەوڵەت و حیزبە کۆنەپەرەستانە، دژ بە هەر بزووتنەوەیەکی شۆڕشگێرانە و پێشکەوتنخواز، دەوری سەرەکیان بووە لە پێگرتن و بەهێز بوونی ئیسلامی سیاسیدا. ⟸

www.iran-archive.com

کۆماری ئیسلامی ئێران وەك ماك و هاندەری ئیسلامی سیاسی و تیرۆریسم لەم ناوچەیە، هەروەك لە سەرەوە ئاماژەمان بە بنەرەتی بوونی گیروگرفتەکانی لە هەموو بوارەکانی ناوخۆییدا کرد، لە بواری دەرەکیش، بە تایبەتی دوای سەرهەڵدانی ناکۆکی وڵاتانی گەورەی سەرمایەداری لەگەڵ رەوتی ئیسلامی سیاسی، تووشی گرفتی ئەساسی هاتووە. خەتی زاڵ بە سەر دەسەڵاتی سیاسی لە ئێراندا ئەگەر لە ناوەوە پەرەپێدان بە سیاسەتی سەرکوت و تۆقاندن رەچاو دەکات، لە بواری دەرەکیدا تەنیا رێگای خۆی بە پشتیوانی کردن لە رەوت و حیزبە ئیسلامیەکان و هاندانی ئەوان بۆ ئاژاوەنانەوە لە ناوچەکە دەزانێ. چونکوو توانی گۆڕان لە ناوەوە و راکێشانی پشتیوانی جەماوەریان هەر نەماوە کە هیچ، بە پیچەوانە ترس لە راپەڕین و بەربەرەکانێی جەماوەری خەوی لە چاو زڕاندوون و کابووسی پێوە دەبیذن و حیسابێك بۆ ئەوە ناکەنەوە کە بە هۆی پێگەی کومەڵایەتیان بتوانن لە کاریگەری فاکتۆری دەرەکی کەم کەنەوە.

مەسەلەیەکی تر ئەوەیە کە دژایەتی و ناڕەزایەتی زۆری خەڵك لەو رژیمە و بێ سوباتی دەسەڵات لە ئێران، وای کردووە کە دنیای دەرەوەش ئیتر لەم بارەوە حیسابێکی تایبەتی بۆ زەرورەتی مانەوەی دەسەڵاتی جمهووری ئیسلامی ناکەنەوە و نایانهەوێ بەرژەوەندی خۆیان بە چارەنووسی ئەم تاقمە بەدناو تەریك کەوتەیە ببەستنەوە و توانایەکانی ئەم حکومەتەش بۆ بەرگرتن لە پەرەسەندنی شۆڕشی جەماوەری (کە بە تایبەتی مەبەستێکی ئەساسی وڵاتانی سەرمایەداری و ئامریکا لە هەر ئاڵوگۆڕێکی دەسەڵات لە ئێرانە) مەحدود دەبینن و زەرفیەتەکانی لەم بارەوە بە ناتەواو و کز دەنرخێنن. کۆماری ئیسلامی و پاوانخوازانی ساحیب دەسەلاتیش ئەم فاکتۆرە ناوخۆیی و دەرەکیانە دەبینن و تێگەیشتوون کە لە هەموو بارەیەکەوە کەوتوونەتە بنبەستەوە. ئەگەر دەبینین کە رەفسەنجانی و خامنەیی لەم هەلومەرجە حەساسەی ناوچەکە و خۆیان دژ بە غەرب و لە پشتیوانی رەوتە ئیسلامیە تیروریستەکان دەنگ هەڵدەبڕن، تەسادوفی نییە، بەڵکوو لەلایەکەوە چاریان ناچارە و حکوومەت و قانوونەکانیان توانی خۆ گۆڕینی نییە و کەوتۆتە بەر هێرشی شاڵاوی خەڵکی ناڕازی و قین لە دڵی ئیران و، لە لایەکی ترەوە حیسابیان لە سەر ئەوە کردووە کە بتوانن پاشەکشە بەم شەپۆلی ناڕەزایەتیە بکەن و بە تەقویەتی رەوتی ئیرتیجاعی لە ناوچەکە وەختێکی زۆرتر بۆ درێژەی دەسەڵاتیان وەدەست بێنن، بەو هیوایەی کە ناکۆکی لە نیوان قودرەتەکانی جیهانی وەزعەکە لە قازانجی ئەوان بگۆڕێ و تەرازووی هێزی نێونەتەوەیی فورسەتی زۆرتریان بداتێ.

عمر ئێلخانیزادە
٢٠٠٢_٢_١

کۆنفرانسی ١١ی سپتامبر و نەزمی نوێی جیهانی

و تاکە بریاردەربێ و بڕوام وایە کە کێشمەکێشی هێزە ئابوورییەکانی سەرمایەداری لە ئاستێکی بەرین تردا سەر هەڵ دەدا و ئەمریکاش سەرەڕای توانایيە نیزامییەکەی، لەگەڵ کێشە وگیروگرفتی سیاسی و ئابووریی تازە بەرەوڕوو دەبێ.

لە وەها هەلومەرجێکدا بێجگە لە هۆکارەکانی سەرەوە ئێمە دەبێ ئەو هۆکارە ناوخۆییانەش بناسین کە لەسەر رەوتی گۆڕانکارییەکان کاریگەر دەبن. ئێستا هێزە کۆمەڵایەتییەکان و رەوتی دێمۆکراسی و ئازادیخوازی چ لە ئاستی جیهان و چ لە ئاستی ناوچەکەی ئێمەدا وەك فاکتەرێکی ئامادە و گرینگ لە گۆڕانکارییە سیاسییەکاندا، دەتوانن کاریگەریی خۆیان نیشان بدەن و رەوتی بارودۆخەکە بە قازانجی خۆیان بقۆزنەوە. گرینگ ئەوەیە کە ئێمە باوەڕمان بە خۆمان هەبێ وپشت بە بزووتنەوە ئامادە و مەوجوودەکان ببەستین. ئێمە لەم کۆبوونەوەیەدا کۆمەڵێکین بە بیروباوەڕ و رێگاچارەی لێك جیاوازەوە، یا دەبێ زیاترین هەوڵمان ئاراستەی دژایەتیی لە گەڵ یەکتر بکەین و لێگەڕێین جارێ کۆماری ئیسلامی درێژە بە دەسەڵاتی خۆی بدا و یا دەبێ بە نەشاردنەوە و قەبووڵکردنی جیاوازییەکانمان، لە سەر خاڵە هاوبەشەکانمان لەم بزووتنەوە پێشکەوتووە حازرانەدا جەخت بکەین. هەر وەك بەشێکی دیکە لە سوخەنڕانەکانی پێشوو ئاماژەیان پێ‌دا مەبەست پێکهێنانی بەرە و، راگەیاندنی سیاسەتێکی هاوبەش نییە، چونکە ئەوە راست و گونجاو لەگەڵ واقعییەتی هێزە سیاسییەکان نییە. بەڵکوو مەبەست ئەوەیە کە وێڕای قەبووڵکردنی کردەوە و روانگە سەربەخۆکان، رێککەوتن لەسەر خاڵی دیاریکراو سەبارەت بە ئاڵترناتیڤی داهاتوو هەبێ کە ئەم بزووتنەوە کۆمەڵایەتییانەی وا ئێستا لە ئارادان لەبەر چاو بگرێ. بە بڕوای ئێمە ئەو بزووتنەوانە لە ئێراندا بە شێوەی دیاری‌کراو بریتین لە:

بزووتنەوەی سیاسیی گشتی بۆ دێمۆکراسی و ئازادییە سیاسییەکان، بزووتنەوەی هەمەلایەنەی خەڵك لە دژی هەژاری و دەستەنگی و بۆ باشتر کردنی گوزەران و ژیان، بزووتنەوەی کرێکاران بۆ وەدەست هێنانی مافەکانیان و خەباتی بێکاران بۆ وەدەست هێنانی کار، بزووتنەوەی ژنان لە دژی جیاکاری و هەڵاواردن و ئاپارتایدی جینسی، بزووتنەوەی لاوان بۆ ژیانێکی مودێڕن و خەبات بۆ فەرهەنگی نوێ و ئەمڕۆیی و سەرەنجام بزووتنەوەی نەتەوە ژێردەستەکان و بە تایبەت نەتەوەی کورد بۆ چارەسەری ستەمی میللی. کە واتە هەر بەدیلێکی راستەقینەی کۆماری ئیسلامی، دەبێ بتوانێ بە خواستی ئەم بزووتنەوانە ولاّم بداتەوە تا بتوانێ جەماوەری بەرینی خەڵك بۆ رووخاندن و تێکەوەپێچانی رژیمی رەش و دیکتاتۆری کۆماری ئیسلامی کۆ بکاتەوە. لە روانگەی ئێمەوە ئەم کارە مومکینە و بە لەبەرچاوگرتنی کۆمەڵێك مەرج وهاوسەنگیی هێزەکان لەهەل ومەرجی ئێستادا، هەر پلاتفۆرمێکی دێمۆکراتیك دەبێ ملکەچی ئەم خاڵ‌و بنەمایانەی خوارەوە بێ، تا بتوانێ زیاتر هێزە دێمۆکرتیك و ئازادیخوازەکان کۆبکاتەوە. لە روانگەی ئێمەوە ئەمە لانی‌کەمی ئەو هەوڵانەیە کە دەتوانێ بنەمای هاوکاریی ئێمە لەگەڵ هێزەکانی تر دابین بکا. جیایی بە تەواوەتیی دین لە دەوڵەت و هەڵوەشاندنەوەی ...

ل١٥

راگەیاندنی دەفتەری سیاسیی کۆمەڵە بۆ پشتیوانی لە ناڕەزایەتی و خەباتی موعەلیمان

ئەو راپۆرتانەی گەیشتوون باس لەوە دەکەن کە کۆبوونەوەی موعەلیمان لە تاران لە بەر ئیدارەی ئامووزش و پەروەرشی ڕۆژهەڵاتی تاران لەگەڵ دژە کردەوەی سەرکوتگەرانەی هێزە ئینتیزامییەکان بەرەوڕوو بووە. موعەلیمان کە لە باری قورسی گرانی و کەمبوونی مووچە و مانگانەی خۆیان سکاڵایان بوو و بە شێوەی هێمنانە خوازیاری باشتر کردنی بارودۆخی ژیان و زیاد کردنی مووچە و مانگانەی خۆیا ن بوون، لەگەڵ گرتن و زەبروزەنگی هێزە ئینتیزامییەکان بەرەوڕوو بوون. ئەم کارە بووە هۆی دەرکردنی بانگەوازی مانگرتنێکی گشتیی موعەلیمەکان بۆ رۆژی ٢٦ی بەفرانبار.

ئێمە وێڕای پشتیوانی لە خواستی رەوای موعەلیمان و فەرهەنگییانی وڵات، تەئکید دەکەین کە رژیمی فاسید و کۆنەپەرستی کۆماری ئیسلامی بە سەپاندنی بێ‌بەشی بە سەر ئەم توێژەدا، وێڕای داسەپاندنی ناوەرۆکی دواکەوتووانە و خورافی بەسەر فێرکردن و بارهێناندا، هەر لەم کاتە دا داهاتووی لاوانی فەوتاندوە وهەر بۆیە رژیمی کۆماری ئیسلامی و سیاسەتەکانی لە بواری فێرکردن و بارهێناندا، دەبێ لە لایەن خوێندکاران و موعەلیمانەوە یەکگرتوانە بەرانبەرکێی لەگەڵ بکرێ. جگە لەمەش، بەشداریی موعەلیمان لە مەیدانی خەباتی چالاکی جەماوەریدا لە دژی دەسەڵات و بۆ بەرانبەرکێ لەگەڵ فەلاکەتی ئابووری و سەرەڕۆیی سیاسی داسەپاو لە لایەن ئەم رژیمەوە، بێ‌شك هێز و توانایی تازە بە بزووتنەوەی سەربەخۆی جەماوەری دەبەخشێ و لەم روانگەیەوە دەبێ بە گەرمی پشتیوانی لێ بکرێ.

دەفتەری سیاسیی
کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

٢٥ ی بەفرانباری ١٣٨٠ی هەتاوی

www.iran-archive.com

ڕاپۆرتێك لە چەکداربوون و پەیوەست بوونی کۆمەڵێکی تر لە ژنان و پیاوان بە ریزەکانی کۆمەڵە

ڕۆژی ٢٤ی مانگی بەفرانبار لە فێرگەی پێشمەرگایەتی کۆمەڵە، کۆمەڵێکی دیکە لە لاوانی شۆڕشگێڕ پێك هاتوو لە کچان و کوڕان، لە مەراسمێکی گەرم وگوڕ دا بە ریزی هێزی پێشمەرگەی کۆمەڵە پەیوەست بوون.

مەراسمەکە بە سروودی ئەنترناسیونال دەستی پێ کرد و، پاشان بۆ ڕێزگرتن لە یادی هەموو گیان بەخت کردوانی کۆمەڵە و بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستان دەقیقەیەك بێدەنگی ڕاگیرا. دواتر هاوڕێ "عەبدوللا ئازەربار" بەرپرسی فێرگەی سیاسی نیزامی کۆمەڵە روو لە هاوڕێیانی تازە پێشمەرگە و ئامادە بووانی مەراسمەکە وتارێکی پێشکەش کرد.

مەراسمەکە بە خوێندنەوەی پەیامی هاوڕێیانی تازە پێشمەرگە و پەیامی بەشی "وەرگرتن"ی فێرگە درێژەی کێشا. لە نێو مەراسمەکە دا کۆمەلێك سروود و گۆرانی پێشکەش بە بەشداربووان کرا و مەراسمەکە لە نێوان شادی و هەڵپەڕکێی هاوڕێیانی پێشمەرگە و بەشدار بوواندا کۆتایی پێهات.

ئەوەی لێرە دا دەیخوێننەوە دەقی قسەکانی هاوڕێ عەبدوللای ئازەربارە کە لەو مەراسمە دا پێشکەشی هاوڕێیانی تازە پێشمەرگەو بەشدار بووانی کرد.

ئازیزانی بەشدار لەم مەراسمە دا، هاوڕێیانی خۆشەویستی پێشمەرگە، ئەم کاتەتان باش.

بە دوای هەڵسووڕانی سەریەخۆی کۆمەڵەی شۆڕشگێری زەحمەتکێشانی کوردستاندا، ئەمڕۆ فێرگەی پێشمەرگایەتی هەشتەمین دەورەی سیاسی ـ نیزامیی خۆی سەرکەوتووانە دەنێتە پشت سەر و کۆمەڵێکی‌تر لە لاوانی شۆڕشگێری کوردستان پێك هاتوو لە کچان و کوڕانی خەباتکار بە ریزی پڕ لە شانازیی هێزی پێشمەرگەی کۆمەڵە پەیوەست دەکات. من لە لایەن خۆم و هەموو هاوڕێیانی کۆمەڵە و بەرپرسانی فێرگەی پێشمەرگایەتییەوە لە قووڵایی دڵمەوە پیرۆزبایی دەکەم لەو هاوڕێیانە وئاوات و هیوای سەرکەوتنیان بۆ دەخوازم لە هەموو قۆناغەکانی ژیانی پێشمەرگانەیاندا.

ئەم هاوڕێیانە ئەمڕۆ لە هەل‌ومەرجێکدا بە ریزەکانی هێزی پێشمەرگە پەیوەست دەبن کە ناوچەکە بە تەواوی تووشی ئاڵۆزی بووە وبێگۆمان گۆڕانکاریی گەورە بە خۆیەوە دەبینێ.

ڕژیمی ئێران چی‌تر ناتوانێ بە شێوەی تا ئێستا درێژە بە دەسەلاتی رەشی خۆی بدات، ئەم ڕژیمە لە بواری ئابووری و سیاسی و کۆمەڵایەتییەوە تووشی قەیران وبنبەست هاتووە وکێشەی ناو دەسەلات و باڵەکانی هەردەم روو لەقووڵبوونەوەیە وهەر دوو باڵی ناو دەسەلات بە ئاشکرا مەترسیی مەرگ هەست پێ دەکەن، هەموو کەس دەنگی ناڕەزایەتیی کرێکاران و زەحمەتکێشان لە ئێران دەبیستێ، جیا لەوانەی کە نایانەوێ بیبیستن. داخستنی ڕۆژنامەکان وگرتن وکوشتنی ڕووناکبیران، گومانی جیددیی لە زیندوو کردنەوەی باندی قەتڵە زنجیرەییەکان وزیندانی کردنی نەیارانی سیاسی وتەنانەت نەیارانی ناودەسەلات و، دزی و گەندەڵیی ئیداری، فەحشا وبێکاری و گرانی تان وپۆی ئەم ڕژیمەی لە خۆیەوە پێچاوە و هیچ ئاسۆیەك بەبێ مەرگی ئەم ڕژیمە بۆ خەڵکی ئێران وکوردستان بەدی ناکرێ. ناڕەزایەتییەکان کە ئاراستەی پارلمان دەکرێن نەك هەر وڵام وەرناگرنەوە بەڵکوو ئێستا زۆرینەی پارلمان بۆ خۆی تووشی بنبەستە و، بێ دەسەلاتیی خۆی رادەگەیەنێ وپەنا دەباتە بەر ڕێپێوانی ناڕەزایەتی و، خۆی ئەوە دیاردەیەکی باشە بۆ سەرلێشێواوی وبێ‌قانوونی لەم دەزگایەدا. لە هەل‌ومەرجێکی ئاوادا کە مەترسیی داڕمان رووی کردۆتە ئەم حکوومەتە گەندەڵە، شووڕای تەشخیسی مەسڵەحەتی ڕژیم بە سەرۆکایەتیی رەفسەنجانی، کە بە درێژایی تەمەنی پڕ لە ریسوایی خۆی هیچ زمانێکی‌تری جیا لە چەك وکوشت وبڕو سەرکوت نەناسیوە ونایناسێ، جارێکی‌تر هێرش بۆ سەر هێزە چەکدار وبێ‌چەکەکانی جیاوازی خواز، کە زۆر روونە راست مەبەستی خەڵکی کوردستان و هێزە سیاسییەکانی بزووتنەوەی شۆڕشگێرانەی کوردستانە، دەنێتە دەستووری کاری خۆیەوە، ئەوەش بۆ خۆی نیشانەیەکی‌تری ترس لە خەڵك وبن بەستی ڕژیمە.

بەڵام خەڵکی کوردستان وهێزی شۆڕشگێڕی ئەم خەڵکە هەروەك تا ئێستا نیشانیان داوە هەرگیز بە هەڕەشەی مەرگ و هێرش کردنە سەریان، سەریان دانەنەواندووە. مەگەر تا ئێستا هێزە چەکدار وبێ‌چەکەکانی کوردستان هێرشیان نەکراوەتە سەر؟ مەگەر جوابی شایانی خۆیان بە هێرش کـــەران نەداوەتـــەوە؟

رەفسەنجانی و کەلله وشکترین ئاخوندەکانیش ئەوە دەزانن و ئەگەر نازانن با بیزانن کە خەباتی رەوای خەڵکی کوردستان وکرێکاران وزەحمەتکێشان بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانیان تا وەدیهاتنی درێژەی هەیە و بەرەو سەرکەوتن هەنگاوی جیددی هەڵدەگرێ.

تا ڕژیمی ئیسلامی بە چەك وسەرەنێزە وەڵامی داخوازی خەڵك بداتەوە، هێزی پێشمەرگەی کۆمەڵە خۆی هەردەم بە هێزتر دەکات و بەرپەرچی هەموو پیلانەکانیش دەداتەوە وتا ئەو هەل‌ومەرجە بمێنێت و کوردستان داگیرکراو بێت هیچ کەس ناتوانێت و بۆی نییە چەك لە شانی کرێکاران وزەحمەتکێشانی کوردستان دامالێت. هەرچەند ئێستا زۆرمەحدوودیەت بۆ هەڵسووڕانی چەکدارانەی کۆمەڵە هەیە، بەڵام ئاسۆ وانیشان دەدات کەدەورەی هەڵچوون وگەشەی خەباتی سیاسی لە کوردستان تادێ زورتر دەبێ ودەوری پێشمەرگەی کۆمەڵەش گرینگتر دەبێتەوە.

هاوڕێیان: ڕۆحی عەدالەت وبەرابەریخوازی بوو کە کۆمەڵەی دروست کرد. کۆمەڵە هێزێکی داسەپاو نەبووە و نییە، بەڵکوو هێزێکی جەماوەرییە کە لە قووڵایی دڵی زەحمەتکێشانی کوردستانەوە سەری هەڵداوە، بە درێژایی تەمەنی پڕلە شانازیی خۆی، ئەم هێزە پشتیوانی خەڵکی زۆرلێکراو بووە و ویستوویەتی و دەیەوێ چرای ڕووناکی بەخشی رێگایان بێت و هەمیشە لایەنگری مافەکانیان و پارێزەری دەسکەوتەکانیان بووە. هێزەی پێشمەرگەی کۆمەڵە ئەو هێزە بە پرەنسیپ وشۆڕشگێڕە لە شکان نەهاتووەیە کە هەموو زەحمەتکێشان و زۆرلێکراوانی کوردستان پشتیان پێ‌بەستووە و ئەویش خۆی بە قەلای پشتیوانیان دەزانێت.

هاوڕێیان ئێوە ئەرکێکی گرانتان کەوتۆتە سەرشان و شانازییەکی گەورەتان بەدەست هێناوە. هیوادارم خەباتگێرێکی بە سوود وشێلگیری کرێکاران و زەحمەکێشان بن.

کۆمەلانی خەڵکی کوردستان!

هێزی پێشمەرگەی کۆمەڵە، هێزی ئێوەیە، هێزی کرێکارانی وشیار و چاوکراوەی کوردستانە کە بۆ سۆسیالیزم و دەستەبەرکردنی مافی نەتەوایەتی خەڵکی کوردستان خەبات دەکات. ئەو هێزە لە داوێنی ئێوەدا گەورە بووە و ماڵ و مەزرای ئێوە حەشارگە و مەخفیگای بووە، ئێوە پشتگر و یارمەتیدەری بوون و بە دەستی گەرمی ئێوە زامەکانی تیمار کراوە، ئێوە هێزتان پێ بەخشیوە، لە ڕۆژانی سەخت و تووشدا، ئێوە هەر کۆمەڵەتان بووە و کۆمەڵەش هەر ئێوە، لەگەڵ خۆشییەکانی بزە کەوتۆتە سەر لێوانتان و لەگەڵ ئازارەکانی گریاون، بۆیە ئێوە و کۆمەڵە هەر سەربەرز و زیندوون و جارێکی دیکە پەیمان تازە دەکەینەوە کە پێشمەرگەی کۆمەڵە لەم دەورەیەشدا پشتیوانی خەبات و ناڕەزایەتیی سیاسیی ئێوە و پارێزەری ئازادی و دیموکراسی‌بێ لە کوردستان.

لاوانی شۆڕشگێڕی کوردستان!

کچان و کوڕانی ئازادیخواز!

وەرنە ناو ریزەکانی کۆمەڵەوە و هێزی پێشمەرگەی کۆمەڵە بەهێز بکەن، بەهێزکردنی ئەم هێزە شۆڕشگێرە زامنی سەرکەوتنتانە بۆ گەیشتن بە مافی رەواتان.

* * *

www.iran-archive.com

وتاری هاوڕێ عومەری ئیلخانی‌زادە

لە کۆنفرانسی "١١ ی سپتامبر و نەزمی نوێی جیهانی" دا

کۆنفرانسی< ١١ی سپیتامبر و نەزمی نوێی جیهانی > لە رۆژەکانی ٢٤ و ٢٥ی مانگی نوڤامبری ئەمساڵدا لە شاری برلینی ئاڵمان بەڕێوە چوو. ئەم کۆنفرانسە بە دەست پێشخەریی "ئەنجومەنی توێژەرانی ئێران" و لە درێژەی کۆنفرانسی پارەکەدا بوو لەژێر ناوی "شێوەی گەیشتن بە دێموکراسی لە ئێران" کە لە شاری ستۆکهۆڵمی سوید بەڕێوە چوو.هاوڕێ عومەری ئیلخانی‌زادە لەو کۆنفرانسەدا روانگەکانی کۆمەڵەی بۆ بەشداربووان روون کردەوە.

لەم کۆنفرانسەدا بەشێکی زۆر لە ئۆپۆزیسیۆنی چەپی ئێران و ژمارەیەك کەسایەتیی سیاسی و توێژەر و هەروەها حیزبی دێموکرات و مامۆستا شێخ عیزەددینی حوسێنی ش بەشدار بوون.وتاری هاوڕێ عومەری ئیلخانی‌زادە ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆمەڵە قسەکانی بەم جۆرە بوو.

وێڕای سپاس بۆ ئەنجومەنی توێژەرانی ئێران کە ئەم سمینارەی پێك هێنا و هەموومانی لە دەوری یەك کۆکردەوە و وێڕای سڵاو لە هەموو ئێوە بەشداربووان لەمساڵۆنەدا، من قسەکانم لە دوو بەشدا دەکەم: لە بەشی یەکەمدا ئاماژە بە دەستووری جەلەسەکە کە ناوی "١١ی سیپتامبر و نەزمی نوێی جیهانی"یە دەکەم و بە هۆی کەم بوونی وەخت لە شیکردنەوەی تێروتەسەل خۆدەپارێزم و تەنیا بە کورتی روانگەکانم لە چەند خاڵدا بەیان دەکەم و بەشی دووهەمی قسەکانم لەسەر پێشنیاری ئاغای لاجوەردی تەرخان دەکەم بۆ ئەوەی دەبێ چ بکەین، کە لە شێوەی ئاساییدا باش وایە ئاکامی هەر کۆبوونەوەیەکی لەو جۆرە بێ.

١١ی سپتامبر خاڵی وەرچەرخانێك بوو کە هەم رەوتی ئەو رووداوانەی کە دەبووایە روو بدەن خێراتر کرد و هەم توانایی باڵای رەوتی کۆنەپەرەستی ئیسلامی سیاسی، سەبارەت بە زەبروزەنگ و تیرۆر، بە راشکاوانە ترین شێوە خستە بەرچاوی جیهانیان.

ئەمڕۆکە ئەمریکا ئاڵای دژایەتی لە گەڵ تیرۆری بە دستەوە گرتوە، لە حاڵێکدا بۆخۆی لە هەموو ساڵانی رابردوودا لایەنگر و پشتیوانی رەوتەکان و دەوڵەتە دیکتاتۆر و تیرۆریستەکان لە سەراسەری جیهاندا بووە. ئەوان خۆیان سازمانەدەر و پشتیوانی تالیبان بوون. لە ئیسرائیل و گشت حکوومەتە کۆنەپەرستە عەرەبەکانی ناوچەکە دیفاعیان کردوە و لە هێنانە سەرکاری کۆماری ئیسلامیدا لە "گوادلوپ" نەخشیان بووە و لە ترسی بزووتنەوە رادیکاڵ و جەماوەرییەکان، راستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ دیفاعیان لە بزووتنەوە کۆنەپەرستەکان کردوە و، هۆکاری سەرەکیی گەشە و پەرەسەندن و مانەوەی بزووتنەوە ئیسلامییەکان بوون.

ئەمڕۆکە ئەم رووداو و گۆڕانکارییانە زیاتر لە ناوچەیەکدا روو دەدەن کە دەمێکە رژیمە دەسەڵاتدارەکانی لەگەڵ قەیران و بنبەست بەرەوڕوون و کەوتوونەتە بەر بێزاریی جەماوەری خەڵك و دەبێ بگۆڕدرێن. گشت حکوومەتە عەرەبییەکانی ناوچەی خاوەن نەوتی کەنداوی فارس، ئێران، پاکستان و میسر و هتد، لەوانەن.. لە لایەکی‌دیکەوە هەم بە هۆی پاشەکشەی بزووتنەوەی سۆسیالیستی و هەم بە هۆی نەبوونی فەزای دێموکراتیك و بوونی دیکتاتۆری و خەفەقان لەو وڵاتانە دا، ئاڵترناتیڤێکی دێموکراتیکی کۆمەڵایەتی و هەمەلایەنە پێك نەهاتوە و هاوکاری و پشتیوانیی دەوڵەتەکانیش لە بزووتنەوە ئیسلامییەکان لە هۆکارەکانی دیکەن کە زەمینەی پێکهاتن و گەشەی رەوتی فاندامنتالیسم ی ئیسلامییان خۆش کردوە.

هەر لەم کاتانەدا بە دەسەڵات گەیشتنی کۆماری ئیسلامی و پشتیوانیی بێ‌دریغی ئێران لە بزووتنەوە کۆنەپەرستە ئیسلامییەکانی ناوچەکە، بۆ ماوەیەك گیانیکی تازەی بە بەر ئەو حیزبانەدا کردەوە و دواتر بە دەسەڵات گەیشتنی تالیبان لە ئەفغانستان و ئەنجامێك کە لەم دوو دەسەڵاتە کەوتەوە بریتی بوون لە زیاتر بوونی فەقیری و فەلاکەت، بێ‌مافی ژنان، تێکەوپێچانی گشت ئاسەواری شارستانییەت و پێشکەوتنخوازی وداسەپاندنی خەفەقانی سیاسی و گەڕانەوە بۆ یاسا دواکەوتووەکانی عەسری بەربەرییەت. یان بە واتایەکی دیکە، ئیسلامی سیاسی ئەمڕۆکە لە دەسەڵاتداری و قودرەتدا بە بنبەست گەیشتوە و، داڕزیوی و بێ‌کفایەتیی خۆی بۆ بەڕێوە بردنی کاروبارەکانی کۆمەڵگا و هەروەتر دوژمنایەتیی لە ئاشتی نەهاتووی لەگەڵ هەر جۆرە تەمەدون و ئازادیخوازی و پێشکەوتنیك بە روونی نیشان داوە.

بەڵێ! ئیسلامی سیاسی وەك ئاڵترناتیڤێك لەسەر تەختی دەسەڵات، لەگەڵ شکست بەرەوڕوو بووە و پێگە کۆمەڵایەتییەکەی لاواز بووە و لە حاڵی تێك رووخاندایە. بنبەست و قەیرانی ئەمڕۆکەی دەسەڵات لە ئێران شاهیدی ئەم ئیددیعایەیە. دەتوانین بە راشکاوی بڵێین کە ئەم بەدیلە کۆنەپەرستە ئەگەر لە سەردەمێکدا لە حاڵی گەشەدا بوو، ئەمڕۆکە خەریکە سەردەمی نوشست و کزی و داڕوخانی خۆی تێپەڕ دەکا و، لە ئاکامدا وەك ئاڵترناتیڤێکی سیاسی تووشی شکست و بنبەست هاتوە و، ئەنجامدانی زیاتری کاری توندوتیژی وتۆقاندن و تیرۆر نەك بە هۆی گەشەی هێز و توانایان، بەڵکوو رێك لە وەزعی عەینی کزبوو و واقیعیی ئەوانەوە سەرچاوە دەگرێ.

هەروەها ئەم ناوچەیە یەکێك لە گرینگترین ناوچەکانی نەوت و وزەیە لە جیهاندا کە هەم لە رابردوودا و هەم ئێستاش جێی مشت ومڕ و رەقابەتی زلهێزە سەرمایەدارییەکانی جیهانە. لە هەل و مەرجی ئێستاشدا ئەمریکا هەوڵ دەدا کە بە کەڵك وەرگرتن لە حوزووری خۆی لە ناوچەکەدا جێگەی خۆی لە بەرانبەر رەقیبەکانیدا بەهێز بکا و، هەر بەم پێیەش وڵاتانی ئوروپایی ئامادە نین ئەم ناوچەیە بە ئاسانی بدەن بە ئەمریکا. دەبێ ئاماژە بەم خاڵەش بکەین کە ئێستا بزووتنەوە کۆنەپەرستە ئیسلامییەکان لەگەڵ پێویستی و نیازی سەرمایە و سیاسەتی رۆژئاوا کەوتوونەتە ناکۆکی و، ئەمریکاش دەیەوێ لەلایەك سەروگوێیان تێك بکاتەوە و دەستەمۆیان بکا و لەلایەکی‌ترەوە ئەگەری سات و سەوداش لەگەڵیان دێڵێتەوە. هەر بۆیە نابێ چاوەڕوانی ئەوە بکرێ ئەمریکا، خەڵکی ناوچەکە بە تەواوی لە بەڵای ئەوان رزگار بکا. ئەوە بزووتنەوە رادیکاڵ و جەماوەری و ئازادیخوازانەکانن کە دەبێ ببنە ئاڵترناتیڤ و زەمینە و رەگ و ریشەی ئەم کۆنەپەرستانە لە ناو وڵاتی خۆیان دەربێنن.

ناوچەیەك بەم ئاڵۆزییەوە و بە بنبەستی دەسەڵاتە زاڵەکان و بە هۆی بارودۆخی ژئۆپۆلیتیکی ناوچەکە، ئێستا لە ئاستی گۆڕانکاریی گرینگدایە و ئێمە دەبێ بزانین کە چۆن سەربەخۆیانە و بەپشت بەستن بە بزووتنەوە راستەقینە وئازادیخوازەکان لەسەر رەوتی هەل‌ومەرجەکە تەئسیر دانێین و لەم ناکۆکییانەش بە قازانجی خەڵك و دێموکراسی و پێشکەوتنخوازی کەڵك وەرگرین و نەبینە پاشکۆی ئەو گۆڕانکارییانەی وا بە ئیرادەی هێزی دەرەکی و بۆ قازانجی ئەوان پێکدێن. من لەسەر ئەو باوەڕە نیم ئەمریکا تاکە هێز و ...

ل٣

www.iran-archive.com

فیدرالیزم و خودموختاری

وت وویژی ڕادیۆی دەنگی کۆمەڵە لە گەڵ هاوڕێ عەبدوڵڵای موهتەدی

ئەوەی لێرەدا دەیخوێننەوە، بەشێکە لە گفت وگۆیەکی رادیۆی دەنگی کۆمەڵە لە گەڵ هاوڕێ عەبدوڵلای موهتەدی سەبارەت بە باسەکانی کۆنگرەی نۆهەمی کۆمەڵە لە بابەت ساختاری سیاسیی فیدراتیڤی ئێران، کە بۆ خوێنەرانی شۆڕشی بڵاو دەکەینەوە.

پرسیار- لە کۆنگرەی ٩ی کۆمەڵەدا ساختاری سیاسیی فیدراتیو بۆ وڵاتی ئێران پەسەند کرا و فیدرالیزم وەك بەرنامەیەکی گونجاو بۆ وڵاتێکی فرەنەتەوەی وەك ئێران و بۆچارەسەرکردنی کێشەی نەتەوایەتی لە ئێران پەسەند کرا، پرسیاری ئێمە ئەوەیە، بۆچی فیدراڵیزم گونجاوترە و جیاوازیی لەگەڵ خودموختاری چییە؟

وەڵام: پێم خۆشە بڵێم لەمەڕ مەسەلەی کورد و چارەسەرکردنی ئەو کێشەیە لە کوردستانی ئێران ئێمە سێ بەڵگەنامەمان هەیە. یەکیان بەڵگەنامەیەکە کە دەگەڕێتەوە سەر هەموو ئێران لە بارەی قەوارە و ساختارێکی فیدراتیو بۆ ئێران، یەکیان بەرنامەی کۆمەڵەیە بۆ دامەزراندنی حکوومەتێکی فیدراڵی و دەسەڵاتدارەتیی خەڵك لە کوردستاندا و، سێهەمینیان ئامانج وستراتیژیی کۆمەڵەیە لە بزووتنەوەی کوردستاندا، ئەم سیانە پێکەوە دەتوانن سەرجەم ڕوانگە و هەڵوێستی ئێمە لەسەر مەسەلەی کوردستان نیشان بدەن بەڵام ئێستا لە جوابی پرسیارەکەی ئێوەدا دەتوانم ئەوە بڵێم بۆچی ئێران قەوارە وساختارێکی فیدراتیوی پێویستە، ڕەنگە ئەمە لە جێگای دیکەش ئیشارە پێکرابێ. ئێران خۆی پاشماوەی ئیمپراتۆرییەکی گەورەی سەردەمی کۆن و سەردەمی سەدەکانی ناوەڕاستە. وەکوو هەموو ئیمپراتۆرییەکانی دیکە، وڵاتیکی تاك نەتەوەیی نییە، فرەنەتەوییە و، ئەوە خاسییەتی تەقریبەن زۆربەی وڵاتە ئیمپراتۆرییەکان بووە.

عوسمانی هەر وەها بووە، ئێرانی کۆن هەروەها بووە، ڕووسیای تیزاری هەروەها بووە، تەنانەت بەعزێك لە ئیمپراتۆرییە کۆنەکانی ئورووپا وەکوو ئیمپراتۆریی ئوتریش و مەجارستان هەروەها بووە، ئەوانە تاکە نەتەوەیی نەبوون چونکە سەرزەمینێکی فراوان و گەورەیان لە خۆ گرتوە، ئەقوام و فەرهەنگ و داب ونەریت و زمانی جیاواز و جوغرافیایەکی جیاوازیان لە خۆ گرتوە. ئێران پاشماوەی یەکێك لەوانەیە، لە بەر ئەوە هەر بە تەبیعەتی خۆی ئێران وڵاتێکی فرەچەشنە. ئێران وڵاتێکی گەورەیە. یەکێك لە وڵاتە هەرە گەورەکانی دنیایە لەباری بەرینایییەوە. لەباری جوغرافیا وئاو و هەواوە زۆر چەشنی جیاوازی تێدایە، ئاو وهەوای کوێستانی و بەڕی تا ئاو و هەوای مەدیتەرانەیی موعتەدیل، گەرمەسێر، بیابان وکەویر ،هەموو ئەو جۆرانەی تێدایە، زۆر زمانی جیاوازی تێدایە لە فارسی و ئازەربایجانی و تورکی و کوردی وبەلووچی و عەرەبی و ئەرمەنی وگیلەکی و هی دیکە. فەرهەنگ و شێوەی ژیانی جۆربەجۆری خەڵکی تێدایە. لیباسی جۆربەجۆر دەپۆشن ئەو خەڵکە، مەزهەب و ئایینەکانیان هەموو یەك جۆر نین، لە بەر هەموو ئەم جیاییانە، ئێران وڵاتێکی فرە چەشن و فرەنەتەوە و فرەفەرهەنگە. لێرە ئەو پرسیارە دێتە پێش ئەم وڵاتە بە چ شێوەیەك ئیدارە بکرێ؟ ئایا لە ناوەندێکەوە ئیدارەی هەموو وڵاتی ئێران بکرێت؟

ئایا ئەم سیستەمە سانترالیستییە یا ئەم مەرکەزگەراییە ئەسڵ بێ بۆ قەوارەی سیاسیی ئێران؟ یان دەسەڵات دابەش بکرێ بە سەر ناوچە و مەنتەقەکاندا و لە نێوان ئیقلیمە جۆربەجۆرەکان و نەتەوە جۆربەجۆرەکانی ئێران؟ ئێمە ئەمەی دواییمان پێ گونجاوترە لە گەڵ هەل ومەرجی واقیعیی ئێران.

لە راستیدا لە ئێرانی زۆر کۆن، تەنانەت پێش ئیسلام، ئەو مەنتەقانە و جیاوازییەکانیان بە ڕەسمی ناسراون و جۆرێك لە ئیدارەی ناو خۆییان هەبووە. لە دوای داگیرکردنی ئێران لە سەردەمی ئیسلامدا و گۆڕانی ئێران بۆ وەزعێکی سیاسیی تازەش، بۆ سەدها ساڵ ئێران دارای چەندحکوومەتێکی محەللی بە دەسەڵاتی محەلليی خۆیانەوە بووە. ئەم جیاوازییانە کە هەبوون مایەی گرفت نەبوون. مەبەستم ئەوەیە شتێك بەو شێوەیە کە لە سەردەمی نوێ و لە دنیای هاوچەرخدا بە ناوی ستەمی میللی و نەتەوەیی هەیە لە رابوردوودا بەو شێوەیە نەبووە. هەر کام لەو ناوچانە و لەو نەتەوە و فەرهەنگانە تایبەتمەندیی خۆیان لە چوار چێوەی خۆیاندا پاراستوە. داگیر کردن دیارە هەبووە. هەموو ئەوانە لە دنیای کۆندا هەبوون بەڵام بەم شێوەیەی ئەمڕۆی ستەمی نەتەوەیی زۆر مەعنای نەبووە. کەچی لە سەردەمی ئێمەدا یانێ لە سەردمی ئەم سەدەی بیستەدا کە رابوردوە، بە تایبەتی لە سەردەمی هاتنە سەرکاری ڕەزاشا و حکوومەتی پەهلەوی و دوای جمهووری ئیسلامییەوە، ئەم حەفتا هەشتا ساڵەیە کە ئێران بە تەواوی مەعنا سیستمێکی موتەمەرکزی دامەزراندوە. من نامەوێ لێکدانەوەیەك لە باشی و خراپییەکانی بکەم چونکە سیستمی موتەمەرکز باشیی خۆشی هەیە، بەڵام بێگومان یەك شت دەتوانین بڵێین ئەویش ئەوەیە کە سیستمی موتەمەرکز ئەوجۆرە ی کە لە ئێران بووە، شتێکی نا دیموکراتیکە و لە ئێران بۆتە هۆیەك بۆ ئەوەیکە تەنیا یەك دەسەڵات هەبێ، نەتەوەیەکی سەردەست هەبێ، زمانێکی سەردەست هەبێ و، ستەمێکی نەتەوەیی پان وبەرین لەم وڵاتەدا بەسەر کورد و نەتەوەکانی دیکەشدا بەڕێوە بچێ. لە بەر هەموو ئەم جیاییانەیە کە پێمان وایە کردنی ئێران بە وڵاتێکی فیدراتیو یانێ وڵاتێك کە تێیدا دەسەڵات و ئیختیارات دابەش کراوە و هەموو ناوچە و مەنتەقەکان وگەلانێك کە تێیاندا دەژین، دارای دەسەڵاتی ناوخۆیین. ئێمە ئەوە لە دیموکراسی بە نزیك دەزانین. بە هۆکارێکی دەزانین، بە زەمینەیەکی گونجاوتری دەزانین بۆ بەشداریی خەڵك لە بەڕێوەبردنی کارەکانیاندا و هەروەها پێمان وایە لە چوارچێوەی ئێراندا ئەمەیە کە بە باشترین شێوە ستەمی نەتەوەیی لە سەر ئەو گەلانەی بن دەستن، لادەبا.

پرسیار- هاوڕێ عەبدوڵلا تۆ جوابی بەشێك لە پرسیارەکەی منت نەداوەتەوە. پرسیارەکەی من ئەوەیە ئەی جیاوازیی لەگەڵ خودموختاری چییە؟ خۆ ئەویش نەوعێك ڕێگایە بۆ چارەسەری مەسەلەی میللی لە ئێران؟

وەڵام: بەڵێ ڕاستە خودموختاریش جۆرێك ڕێگە چارەیە بەڵام جیاوازیی نیزامی فیدارتیو کە ئێمە لە ئێران داوای دەکەین و، داوا دەکەین کوردستانیش حکوومەتێکی فیدراڵی بێ، لەگەڵ خودموختاری لە چەند شت دایە. یەکەمینیان ئەوەیە کە لە خودموختاریدا، بڵێین

⇦

www.iran-archive.com

خودموختارییەك بۆ كوردستان هەبێ، كوردستان ئیمتیازێك بەدەست دێنێ یا مافێك بە دەست دێنێ بۆ ئەوەی تاڕادەیەك دەسەڵاتی ناوخۆی هەبێت، بەڵام قەوارەی سیاسیی ئێران هەر وەكوو خۆی دەمێنێتەوە. یانی هێشتا ئێران حكوومەتێكی مەركەزییە بەڵام بۆ یەكێك لە شوێنەكانی كە كوردستان بێ، دەسەڵاتی مەحەللی دیاریكراو دەسەلمێنێ، لە حاڵێكدا لە شێوەی فیدراڵیدا شتێك بە ناوی ئەو نەوعە حكوومەتە موتەمەركزە مەركەزییە نامێنێتەوە لە گۆڕێدا. ئێران مەجمووعەیەك لە حكوومەتی فیدراڵییە و ئەگەر حكوومەتێكی سەراسەری یا مەركەزی هەیە ئەمە نوێنەری هەموو بەشەكانە و ئەو حكوومەتە مەنتەقەیی و فیدراڵییانەی ئێران كە نوێنەرایەتیی گەلانی جۆربەجۆری ئێران دەكەن و یان نوێنەرایەتیی مەنتەقە جۆربەجۆرەكانی ئێران دەكەن، ئەوانەن كە بە مافێكی یەكسان دەسەڵاتی ناوەند یا دەسەڵاتی مەركەزی و سەرتاسەریی ئێران دادەمەزرێنن. كەوابێ فەرقێكی گەورەیان لەوەدایە كە ئەسڵەن قەوارەی سیاسیی خودی ئێران فەرق دەكا.

لە ناوخۆی كوردستانیشدا، خودموختاری مافێكی زۆركەمتر دەسەلمێنێ، لە حاڵێكدا كە حكوومەتی فیدراڵی مافێكی زیاتر دەسەڵمێنێ. حكوومەتی فیدراڵی و نیزامی فیدراڵی زۆرتر لە دنیادا ناسراوە و لە باری قانوونی نێودەوڵەتیدا ئەزموونێكی ناسراوترە لە دونیادا. مەوقعییەتێكی قانوونی وحقووقی باشتر بۆ گەلی كورد پێك دێنێ لە مافەكانی خۆی دا و رەسمییەتێكی زۆرتر بەو مافانە دەدات. سەرجەمی ئەو شتانەیە كە ئێمە پێمان وایە گونجاوتری دەكا.

هۆیەكی دیكەش كەدەبێ لەبەرچاوی بگرین، ئەوەیە دوای ساڵەها كە شیعاری خودموختاری هەبووە لە بەشە جۆراجۆرەكانی كوردستاندا، بە تایبەتی لە كوردستانی ئێران، حەقیقەتی ئەوەیە سەرجەم بزووتنەوەی رزگاریخوازی گەلی كورد، بە بڕوای ئێمە لەو قۆناغە تێپەڕیوە كە تازە بەخود موختاری رازی بێ، یانی رادەی گەشە كردنی وشیاری نەتەوەی لە كوردستاندا و رادەی ئاگایی خەڵك و چاوەڕوانییان لە مافەكانیان، لەوە زیاترە لە چوار چێوەی خودموختاریدا جێگەی بێتەوە. خودموختاری ئەو ئەولەویەتەی نەماوە بۆ خەڵكی، ئەوە وەكوو شیعارێكی هاندەر ناتوانێ بۆ خەڵكی كوردستان عەمەل بكا. تەنانەت دەتوانین بڵێین تەجرەبەی بەشەكانی دیكەی كوردستانیش لەوەدا دەور وتەئسیریان هەبووە. بەلەبەرچاوگرتنی هەموو ئەوانە ئێمە پێمان وایە شیعاری كوردستانێكی فیدراڵی زۆر زیاتر گونجاوە هەم لەگەڵ هەل ومەرجی ئێران و هەم لەگەڵ مافەكانی گەلی كورد و رادەی گەشەكردنی بزووتنەوەكەی.

پرسیار—هاوڕێ عەبدوڵلا ئێستا فیكرێك هەیە، یا دەتوانم بڵێم خەڵكانێك هەن كە پێیان وایە فیدراڵیزم دەبێتە هۆی شەڕی قەومی لە ئێرانداو، لە بەرئەوە كە ئێران فرەنەتەوەییە و میللەتی جیاوازی تێدایە ئەم نەوعە لە دەسەڵاتیا ئەم نەوعە لە چارەسەری كێشەی میللی وستەمی میللی، دەبێتە هۆی شەڕی قەومی. ئەتۆ لەم بارەیەوە قسەت چییە؟

وەڵام: من پێم وایە رێك بە پێچەوانەیە. یانێ تائێستا، كە شەڕی قەومی و میللی رووی داوە، سەرچاوەی سەرەكیی ئەوانە هەبوونی ستەمێكی میللی بووە. سەرچاوەی ئەوە بێ‌ماف خەڵكانێكە، سەرچاوەكەی ئەوە نییە كە ئەوان مافیان دەدرێتێ جا پێكەوە بە شەڕ دێن. یانی شتی وا مەعقوول نییە. تۆ لە خەباتی چینایەتی تەماشا بكەی ئەو سەردەمەی كە خەڵك لە هەمووكات بێ‌مافتر دەبن سەردەمێكە كە توندو تیژی لە ماف چینایەتیشدا زۆرتر دێتە روو. بۆ مەسەلەی ژنان هەروایە، ئەو جێیەی كە ژنان زۆرترین ماف و حقووقیان دەدرێتێ تەبیعییە لەوێ كێشەی ژن زۆرتر چارەسەر كراوە و كەمتر دەبێتە گرفتێكی كۆمەڵایەتی و، كۆمەڵگا كەمتر تووشی دووبەرەكایەتی دەبێ. بۆ مەسەلەی نەتەوەییش عەینی شتە. یانی تۆ حیسابی بكە ئەو وڵاتانە كە تێیاندا ئازادی هەیە، دێمۆكراسی هەیە و ماف خەڵك دەپارێزرێ، ئەو وڵاتانە كەمتر شەڕی قەومییان تێدایە. ئەگەر نموونەی قەومی بێنینەوە، نۆرویژ و سوئێد لە سەرەتای قەڕنی بیستەمدا، بەشێوەیەكی دێمۆكراتی و لە رێگای رێفراندۆم و پرسیار كردن لەخەڵكەوە، چونكە ماف ئەوە هەبوو، شەڕێك بەینی سوئێد و نۆرویژ ساز نەبوو. نۆروێژییەكان جیا بوونەوە و دەوڵەتی سەربەخۆیان پێك هێنا. هەر چەند ساڵ پێش ئێستا وڵاتی چێكوسلوڤاكی یەك وڵات بوو لە دوو نەتەوەی چێك و سلوڤاكی پێك هاتبوو. چێك و سلوڤاك چونكە بە شێوەیەكی دێمۆكراتی ماف ئەوەیان پێدرا كە جیا ببنەوە و دەوڵەتی سەربەخۆ پێك بێنن، (دیارە لایەك پێی خۆش بوو لایەكیش تەبلیغاتی كرد پێی خۆش نەبوو تەشویقی كردن كە بمێننەوە بەڵام زۆری لێ نەكردن) ئێستا بوون بە دوو دەوڵەت وكێشەو شەڕ و خوێنرێژییەك لە بەینیاندا نەماوە. وەختی خۆی كە پاكستانی شەرقی وغەربی هەبوو، ئەوانە بە شەڕ و كوشتار جواب دراوە بە ستەمی نەتەوەیی جواب دراوە، بە بێ ماف جواب دراوە. بوویە هۆی ئەو شەڕە كە هەڵگیرسا و نیهایەتی بەنگلادیش جیا بووەوە.

كورد بۆ خۆی تووشی ئەو چارەنووسەیە. موشكیلی كورد ئەوە بووە كە لە بێ‌مافیدا بەسەری بردووە و، رێگە چارەیەكی سیاسی‌یان لە پێش دانەناوە، ئەو رێگەیە بەستراوە، هەر زەمانێكی رێگە چارەی سیاسی ببێ كۆمەڵگا روو لەو رێگە چارەیە دەكا. هیچ كەس رێگەی توندوتیژی لە خۆیەوە وەكوو مەبدەئێك هەڵنابژێرێ. بۆ مەسەلەی شەڕی قەومیش هەروایە. من ئەو جۆرە قسانەی كە دەزانم لە لایەن خەڵكانێكەوە هەن، بە پاساو كردنێك بۆ ستەمی نەتەوەیی دەزانم. لە جیاتی ئەوەی كە ستەمگەرانی میللی تاوانبار بكرێن و تاوانی شەڕە قەومییەكان بخرێتە ئەستۆی ئەوانەی ستەمی نەتەوایەتی دەكەن، دەخرێتە ئەستۆی ئەو میللەتە بندەستانەی كە داوای ماف خۆیان دەكەن. دەڵێن دانیشنەوە لە جێی خۆتان داوای حەقی خۆتان مەكەن چونكە ئەگەر داوای ماف خۆتان بكەن دەبێتە هۆی شەڕ و كەس كەس ناهێڵێ و برا، برا دەكوژێ، جیران، جیران دەكوژێ و... . نا! شتێكی وانییە.

نموونەیەكی زۆر غەڵەت دەێننەوە، ئەویش یۆگۆسلاوییە كە گۆیا لە یۆگۆسلاوی ئەوەتا فیدراڵی بووە ئاخرییەكەشی بوو بە شەڕ، ئەوە دوو هەڵەی زۆر گەورەی تێدایە. رەنگ بێ كەڵك لەوە وەربگرن كە هەموو كەس مێژووی یۆگۆسلاوی نازانێ. چۆنكە دەزانێ لە یۆگۆسلاوی شەڕ بووە و، دەشزانێ سەردەمێك لە یۆگۆسلاوی نیزامی فیدراڵی هەبووە، دەڵێ دەی ئەگەر وابێ نیزامی فیدراڵی بۆتە هۆی شەڕ، نەخێر بە پێچەوانە دوو هەڵەی تێدایە ئەمە. یەكەم: وڵاتی یۆگۆسلاوی كە دامەزرا لە ناوچەی بالكان، بالكان خۆی هەر لە سەرەتای ئەم سەدەی بیستەمەوە مەحەللی شەڕوكێشەیەكی زۆر گەورە بوو. ئەوانە زۆریان لە ژێر دەستی ئیمپراتۆریی عوسمانی هاتبوونە دەر و گەلان و نەتەوە جیاوازەكان سەربەخۆییان دەویست و بە دەستیشیان هێنا. مەبەستم ئەوەیە ئەو كێشەیە وجوودی هەبوو پێش پێكهێنانی یۆگۆسلاوی. دروستكردنی یۆگۆسلاوییەكی فیدراڵ پێش هەموو شتێك كۆتایی بەو كێشەیە هێناو بۆ ماوەی پەنجا ساڵ یۆگۆسلاوی پاراست لە شەڕی ناوخۆیی. كە وابێ لە یەكەم هەنگاودا دامەزراندنی نیزامی فیدراڵی لە یۆگۆسلاوی كۆتایی هێنا بە شەڕێك كە لە بەینیاندا بوو.

خاڵی دووهەم ئەوەیە كە ئەگەر راستە، ئەوە كە نیزامی فیدراڵی بۆ...

ل١٤

www.iran-archive.com

ئەدەبی شۆڕش

وەنەوشە

ناسری حیسامی
بۆ سەید ئەسعەدی حوسێنی

تەنکە تەمێك، ڕەنگ نارنجی، لە داوێنی ناڵەشکێنە، بەرەو لووتکەکە هەڵدەکشێ. دەگاتە وێ و، جارێکی دی بەرەو داوێن دادەگەڕێ. بە دامانی شاخەکەوە هەرچی هەیە، دەوەن و گیا و، خاك و بەرد و، هێلانەی چۆلی باڵندەش، ئێستا نارنجی دەنوێنن.

تەم دەگاتە سەر ماڵان و، نەوی نەوی دێتە خوارێ و لە حەوزە گەورە دەهاڵێ. دارەکانی هەرتك شانی شەقامەکە و، سەربان و دیواری ماڵان، نارنجی بوون. تەم نیشتوەتە سەر ئاوەکە و بە دەماری جۆگەکاندا، بۆ هەموو ماڵەکان دەچێ.

_ئەرێ ئەوە لەو شاخانە چ باسە وا هەموو وڵات ژانی دێتێ؟

_لەو شاخانە ئێستە گوڵێك لە سەر سینەی سەنگەر پشکووت.

کچێك هات و لە جۆگەکە، گۆزەی پڕ کرد.

دەست بە خەنە و، لێو بە خەندە. چاوی بەڵام لە هەوری پاییزان دەکا، تۆ نازانی کەی دەبارێ.

_ئەرێ کیژێ بۆ چاوی ڕەش لە کێوەکان هەڵناگری؟

دەزگیراندارە ئەم کیژە. دڵدارەکەی کوڕێکە تازە پێدەگا. بەژن باریك و دەنگ خۆش و گەرم دیدار، جاری وایە لە ڕاستەڕێی شەقامەکە تۆ دەیبینی کە چەند کەسێك دەوریان داوە:

بەخێر بێیەوە برالە! ئەو شاییەت هەر وەدوا دا...جاری واشە لەگەڵ هەتاو لە کێوەکان ئاوا دەبێ.

لە پردەکەی میراوەوە، گەردەلوولێك، بەژن بڵند، دێتە ناوشار. چەتری بۆنخۆشی وەنەوشە لە سەر شانی. دێتە ناو شار. خۆ لە ئاوی ڕەنگ نارنجی هەڵدەکێشێ و لەبەر هەتاو، لە سەر سینەی شەقامەکە لێی رادەکشێ.

_ ماندووی برا؟

ماندووم کەسی کاکی، ماندوو.

_ئەدی چەترە وەنەوشەکەت؟

_بە دەم ئاوی جۆگەی دادەن. با ئاو بیبا. کیژێك ئێستا چاوەڕوانە.

ئەرێ کوانێ، کوا پشتێنەکەی سەید ئەسعەد؟ سەر تا دامان بەژن و باڵای گەردەلوولی پێداپۆشن، با گەردەلوول، لە نێو شاردا ئارام بگرێ.

_دەڵێن کیژە خەفەتبارە. چاوی ئێستا لە وەنەوشەی بەر باران دەچن.

تاجی پەڕ پەڕ بووی وەنەوشە ئێستا بە سەر ئاوی جۆگەکەوە دەڕواتە نێو حەوشەی ماڵان

وەنەوشەیەك لە گوڵداندا، وەنەوشەیەك لە ئاڵبۆمی وێنەکاندا، یەك لەسەر تاقەی ماڵێك و، یەکیش گەش گەش لەسەر بانیژەی بەرزی شار،

_ئەدی ئەوەی لە هەموویان بۆنخۆشتر بوو؟

ژنێك هەیە، ماڵەکەیان لە گەڕەکی ئازاری مۆر، لە کۆڵانی خەندەی تەزیو، دەرگاکەیان ڕێك بەرانبەر بە برینە گەورەکەیە و،پەنجەرەیان دەڕوانێتە سەر باخچەیەك دارگێلاسی تینوو. لە نێو گوڵە وەنەوشەکان ئەوی هەرە بۆنخۆشەکەی هەڵگرتوە لە نێو لکی دەسماڵەکەی گرێی داوە. دەچێتە سەر هەر زەماوەندێك بۆنی وەنەوشە دەگێڕێ.

هەر کوڕێك و هەر کیژێکی بەدەزگیران، بچن بۆ لای، لکی دەسماڵەکەی ماچ کەن، هەتا کۆتایی تەمەنیان، بەژنیان بۆنی گوڵی لێدێ.

* * *

فاتمۆکیّ پەیکەرێکی هەمیشە زیندووە

پێشکەشە بە فاتمە شاهیندالّ و هاوچارەنووسانی

ئارام بوداغی

هەوالّ کورت و دڵتەزێن بوو، باوکێك کچەکەی خۆی کوشت لە جەنگەیەك دا کە لێوی تینووی بە پیاڵەی ئاوی حەیاتی ئەوینەوە نابوو. هەوالّ کورت بوو بەلاّم نرکەی لە دڵی گەورەی زەمان هێنا. دوێنیّ شەو حەزیای بیری پیاو مەزنی دەرفەتی لەخۆڕ هێنا، خەنجەرێکی ڕزەڵۆکی لە کالانی منارە هەڵکێشا و بە شاهیدی تریفەی مانگەشەو لە ملی "فاتمۆکیّ"ی کچۆڵەکەی خۆی نا.

ئەوە بیری ڕەشی کام سەدەیە کە چاوی بە ڕووناکی بیری گەشی ئەم سەردەمە هەڵنا یا وبە نێزە و چەك لەگەڵی دێتە ئاخاوتن؟ ئەوە دەستی تاوانی کام سەردەمە وا گوڵدانی بەر پەنجەرەی هیوای گەورە کچانی کوردەواری دەشکێنیّ؟

ئەوە بیری بە شەوارە کەوتووی کام سەدەیە کە خۆ بە هەوارگەی دلاّن دا دەکا و سەر دەکێشێتە تاوڵی ژوانگەی حەزەکان و لە بەر تریفەی ئەرخەوانیی مۆمی ئەوین و دڵداری دەفری شەرابی شادی دەڕێژیّ؟

گەلی دە دۆست و برادەرینە ئەوە دیسان دوای چەند سەد سالّ لە هەندەران کورد بە دەستی خۆی " زین " ێکی دیکە دەنێژیّ.

فاتمۆکیّ گوڵی سووری کام ئەوینی لە بەرۆکی درابوو، ئاوی ڕوونی کامە کانی بە ئەوکی بلووڕینی داکرابوو وا بەم چەشنە چنگی تاوان وەکوو زەرووی زەلکاو بە گەروویەوە نووسابوو؟

"فاتمۆکیّ" قۆڵی لە بە ستەڵەکی بیری کۆنی مێژوو هەڵماڵیبوو.

بەندییەك بوو زنجیری یاسای کۆیلەتی پساندبوو.

بانگی منارەی بە گوێچکە داخوێندرابوو بەلاّم خۆی بە دەستەوە نەدابوو.

ئاسکێك بوو جەغزی پاوانی بەزاندبوو.

مەلێك بوو خولیای ئازادی بە شوڵکی قەفەز ڕانەهاتبوو.

ماسییەکی ڕەنگاورەنگ بوو، شووشەبەندی ئاکواریۆمی شکاندبوو،

سەودای ئاوی ڕوونی ناخی دەریا و ناو مرواری و ماسییەکان بوو.

پەپوولەیە کی بالّ نەخشین بوو، لە پەنجەرەی نیوەتاکی هەناسەی ئۆخژنی دوو ئاشق ڕا بەرەو گولزاری ئەوین فڕیبوو.

شیبای فێنکی کوێستانی بەرزی "ئاگری" بوو.

بۆنی وەنەوشەی لە سریوەی هەناسەی دا بوو.

سەمفونیای خوڕەی بەفراو و ئاهەنگی سەمای جیّ ژوان بوو.

فاتمۆکیّ هاواری "هاوارە بەرە"ی شمشاڵی شوانێکی لێرەوار بوو.

ژێی تاریك بوو سۆزی نۆتیی سکالاّی گەورە کچانی کوردستان بوو.

هۆ... فاتمۆکیّ، ئەوڕۆ زەمان کوڕنووش دەبا بۆ ئەوینت. بۆ ئەوینێك کە بە شانازی سەری خۆت لە پێناودا دانا. بۆ ئەوینێك کە لە خڕکە بەردی تیر و توانج سڵت نەکرد و قەمچی ڕام دەستەمۆی نەکردی.

هۆ... "فاتمۆکیّ" ، هێشتاش دەست خوشکەکانت لەودیوی جەغزی پاوان دا بۆ سەلماندنی دڵداری وەك سەدەکانی ناوەڕاست لە ئاگردا هەڵدەقرچێن. تۆ تابلۆیەکی زیندووت لەو کارەساتە بە خوێنی خۆت بە تاقی ئاسمانەوە نەخشاند. تابلۆیەك کە هەورەکانیش بە دیتنی فرمێسکی خەم دەبارێنن.

هۆ..."فاتمۆکیّ" ، تۆ برووسکەی پەیامی ژنانی دەسبەسەرت بە سەر هەوری حەریرینی ئاسمان دا ڕایەڵ کرد و لە ماشەری پەیامگریمرۆڤایەتی سەردەمت هالاّند.

هۆ..."فاتمۆکیّ" ، مەرگ تۆی لە ئێمە هەڵنەبڕیوە، تۆ پەیکەرێکی بۆ هەتا هەتایە زیندوو بە دەستێکت ئالاّی ئازادی و ئەوی دیکەش ئالاّی بەرابەری ژن و پیاوت هەڵبڕیوە.

٢٠٠٢/١/٢٣

*هاوارەبەرە، یەکێکە لە ئاهەنگەکانی شمشالّ، کاک فەتاح ئەمیری ڕۆمانیکی هەر بەم ناوە نوسیوە، بە پێی ڕەوایەتی ئەو کتێبە و هەروەها خەڵکانیتر شوانێک دڵدارەکەی کچی خان دەبێ و لە ترسی خان ناوێرن ئەو ڕازە ئاشکرا بکەن و دەرفەتی ژوانیشیان زۆر کەم بۆ دەڕەخسێ. ئەوینی ئەوان کارێک دەکا کە شوانە بە ئاهەنگی شمشالّ لەگەلّ ئەویندارەکەی بدوێ، دیارە کچەکەش لەو دەگا. شەوێک کە دز و جەردە بۆ تالاّنی مەڕ دەچن، کاکەی شوان بە ژەنینی ئاهەنگی ناوبراو دڵدارەکەی تێدەگەیەنێ. بەم جۆرە کچەکە ماڵی بابی لە تالاّنی مەڕەکەیان ئاگادار دەکا. من خۆم ئەو ئاهەنگە لە بەڕێز هونەرمەندی ناوداری کورد قالەمەڕە بیستووە.

www.iran-archive.com

وتووێژ لەگەڵ هاوڕێ تالبی یوسفی

ئەوەی لێرەدا دەیخوێننەوە، گفت وگۆیەکی هاوڕێ تالبی یوسفی ئەندامی کومیتەی ناوەندیی کۆمەڵەیە لە گەڵ ڕادیۆی دەنگی کۆمەڵە کە بۆ خوێنەرانی شۆڕش ی بڵاو دەکەینەوە.

پرسیار:هاوڕێ تالب هەر وەك ئاگاداری لە کۆنگرەی نۆهەمی کۆمەڵەدا باس لەوە کرا کە کۆمەڵە ناچێتە ناو پرۆژەی حیزب سازیەوە واتە جارێکی تر ناچیتەوە پرۆژەی دروست کردنی حیزبیکی سەرتاسەری. بە لەبەرچاو گرتنی ئەو مەسەلەیە کۆمەڵە لە حاست بزووتنەوەی چەپی ئێران چ ئەرکێکی گرتوەتە خۆ؟

وەڵام: بەڵی هەروەك ئاماژەت پێ کرد و هەروەك لە گوزارشی کۆنگرەی نوهەمی کۆمەڵەدا هاتووە ، ئێمە پرۆژەی حیزب سازکردن لە دەستووری کاری خۆماندا دانەناوە و ئەرکی ساز کردنی حیزبێکی سەراسەریش مان نەخستووەتە ئەستۆی کۆمەڵەوە و پێمان وایە پێگەیەکی کۆمەڵایەتی بەرین و شەرایەتێکی لەبار و موناسبی ناوخۆیی و نێو نەتەوەیی بۆ ئەم مەسەلە دەبێ هەبێ. هەروەها دەبێ پێك هێنەرانی حیزب پەیوەندێکی زیندوو و ئۆرگانیکیان لەگەڵ چینی کرێکاردا هەبێ و ئەم پرۆژەیە لە لایەن بەشێکی بەرچاو لە رووناك بیران و شوڕشگێڕان و کەسایەتییە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکانی ئێرانەوە پشتگیری و پشتیوانی لێ بکرێت، و دەست دانە ساز کردنی ئاوا رێکخراوێکی سەراسەری بە بێ بوونی هەلومەرجێکی گونجاو و لەبار پێمان وایە هەڵەیە، بەڵام ئەوە بەو مانایە نیە کە ئێمە لە پێوەندی و نزیکایەتی لەگەڵ چەپی ئێراندا خۆمان دوور دەگرین و بۆ بە هێزکردن و پتەو کردنی بزووتنەوەی سۆسیالیستی و کرێکاری تێناکۆشین. کۆمەڵە وەك رەوتی چەپ و سۆسیالیستی کوردستان، بە هەموو ئەرك و وەزایفیخۆی لە ئاست خەباتی کرێکاران و بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانە دا پایبەندە و تێدەکوشین بۆ وەحدەتی سیاسی و عەمەلی لەگەڵ چەپی شۆڕشگێڕدا و هاوکاری لە سەر خاڵی هاوبەش و، لە هەر مەجالێك دا و لە هەر شۆێنێك بۆمانی دەس داوە لە وڵاتانی دەرەوە لەگەڵ رێکخراوە چەپەکاندا چاوپێکەوتن و دیالۆگ و ئاڵوگۆڕی بیروڕامان کردوە. ئێمە پێمان وایە کە چەپ و رەوتی سۆسیالیستی دەبی ئاڵترناتیڤی سۆسیالیستی خۆی لە بەرانبەر ئاڵترناتیڤی بورژوازی و لیبراڵی باودا بەرز کاتەوە و بۆ رێکخستن و بەهێز کردن و پتەو کردنی ریزی چینی کرێکار تێبکۆشێت، تا چینی کرێکار بتوانێت لە هەل و مەرجی ئێستا و داهاتودا دەورو رۆڵێکی گرینگ و سەرەکی بگێڕێت. ئەڵبەت پێویستە بڵێم کە مەنزووری ئێمە لە چەپ بە تەنیا چەپی رێکخراو و سوننەتی لە ئێراندا نیە، بەڵکوو کاتێك باسی چەپ دەکەین تەیفێکی بەرین و گەورە لە هەموو چەپ و شۆڕشگێڕانی ئەم وەڵاتەمان مەبەستە کە نارێکخراویشە، بەڵام بە ژمارەش لە چەپی رێکخراو زیاترە و کاریگەرییان لە سەر رەوتی بزووتنەوەکانی کۆمەڵایەتی و کرێکاری بەرچاوترە.

پرسیار:ئێوە ئیشارەتان بەوە کرد کە ئەگەر چی ناچینە ناو پرۆژەی دروست کردنی حیزبێکی سەراسەرییەوە، بەلام وەك کۆمەڵە ئامادەین بۆ هاوکاری کردن لەگەڵ چەپی ئێران و یارمەتی دەریك دەبین بۆ بەهێز بوونی ئەو بزووتنەوەیە لە ئاستی ئێران دا. بەم لێکدانەوەیە، ئەرکی چەپی ئێران لە حاست کۆمەڵە بەچی دەزانن؟

وەلام: کۆمەڵە وەك رەوتێکی سۆسیالیستی و کرێکاری لە کوردستان دا ساحێبی نفوز و پێگەیەکی کۆمەڵایەتی و خۆشەویستی‌یەکی بەرین لە ناو جەماوەری گەلی کورد دایە و لەم رابتەیەدا بۆ هەموو رەوتی سۆسیالیستی و کرێکاری و چەپی ئێران ، نەك هەر تەنیا بە هۆی ئەوەوە کە گەلی کورد خەڵکێکی ستەم لێکراوە یا خەباتەکەی عادلانەیە، بەڵکوو بە هۆی ئەوەوە کە هێزێکی رادیکاڵ وچەپ پێشەوەی ئەو بزووتنەوەیەدایە، بە هێزکردنی کۆمەڵە لە روانگەیەکی ئەنترناسیۆنالیستی و سۆسیالیستی‌یەوە پێویستە. دەبێ پشتگیری و هاوکاری لە کۆمەڵە بکات و ئێمە پێمان وایە پشتیوانی لە کۆمەڵە و بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستان هەم لە بەرژەوەندی کۆمەڵە وهەم لە قازانجی چەپی ئێران دایە وبە هێزکردنی کۆمەڵە یانی بەهێز کردنی چینی کرێکار، یانی بەهێز کردنی بزووتنەوەی سۆسیالیستی و رادیکاڵ لە ئێراندا، بە بڕوای من بەشێك لە تەیفی چەپی ئێران بە هۆی زاڵ بوونی مەیل وبۆچوونی ناسیۆنالیستی بەسەر دەزگای فیکری و تێڕوانینیان دا و، لە بەر بەرژەوەندی بەرتەسکی رێکخراوەیی، لەم بارەوە ئەرك و بەرپرسایەتی خۆی بەجێ نەگەیاندوە و بە سەراحەت و سەداقەتەوە لە کۆمەڵە پشتیوانی لازم و پێویستی نەکردووە. ئێمە پێمان وایە هەڵویستی سەریح و بێ پاڕایی چەپ لەم بابەتەوە بە قازانجی بزووتنەوەی کرێکاری و سۆسیالیستی لە ئاستی ئێراندایە وناکرێ کرێکارانی کوردستان و کۆمەڵە تەنیا رابیتەیەکی یەك لایەنەیان لەگەڵ چەپدا هەبێ.

پرسیار: هاوڕێ تالب لە کۆنگرەی ٩ی کۆمەڵەدا بڕیارنامەیەك پەسەند کرا لە سەر جێگا و شوێنی ئێستای حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و پەیوەندی ئێمە لەگەڵ ئەو حیزبە، بە لەبەرچاوگرتنی ئەو بڕیارنامەیە ئێوە جێگاوشوێنی گشتی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران پاش ساڵ و نیوێ جیابوونەوەی کۆمەڵە لەو حیزبە چون دەبینن؟

وەڵام: قەیرانی سیاسی و تەشکیلاتی ناو حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە دوای جیابوونەوەی کۆمەڵە لەو حیزبە بە بڕوای من بەرینتر وقووڵتر بووەتەوە، بەشێکی زۆر لە رێبەرانی کە داڕێژەرانی نەزەری و فیکری ئەم حیزبە بوون، لەم تەشکیلاتە هاتوونە دەرێ و لەم ماوەدا زۆربەی کادر و ئەندامان و دامەزرێنەرانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران سیاسەت و مەوجوودییەتی ئەم حیزبەیان داوەتە بەر رەخنەو لێکۆڵینەوە وهەڵسەنگاندنەوەیەکی دووبارە. لە لایەکی‌ترەوە ئەم حیزبە لە ماوەی ئەو دوو دەهەیەدا لە ژێر تەئسیری سیاسەت وخەتی رەوتی ریسوای تاقمی " کۆمۆنیزمی کرێکاری " و میراتی فەرهەنگی و رێکخراوەیی ئەواندا قەتیس مابووەوە ودوچاری رکود و کزی و دەستەوەستان ببوو و، پەیوەند و نزیکایەتی خۆی لەگەڵ بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمەڵایەتیدا بە شێوەیەکی بەرچاو لە دەست دابوو، و ئەو حیزبە مەوجوودییەتێکی کۆمەڵایەتی و زەروورەتێکی سیاسی نەمابوو، و لە ئاستی کوردستانیشدا بە هۆی زاڵ بوونی سیاسەت وتێڕوانین و قاڵبی فیکری و رێکخراوەیی ئەم خەتە ئینحرافی‌یەوە، کۆمەڵەش دووچاری دەستەوەستانی وبێ‌تەحڕوکی ببوو، و رێبەری ئەم حیزبە بە دوای جیابوونەوەی تاقمی " کۆمۆنیزمی کرێکاری " دا هەرگیز نەیتوانی سەرلەنوێ بنەما فیکری و نەزەری و سیاسییەکان وەها ساغ بکاتەوە کە مەیدانی تێکۆشانی رادیکاڵ و شۆڕشگێڕانە بۆ کۆمەڵە و رەوتی سۆسیالیستی لە کوردستان و لە ناوچەکەدا بکاتەوە، و بە هۆی ئەم قەیران و بێ‌ئاسۆییەوە بەشێك لە رێبەرایەتی زاڵ بەسەر ئەم حیزبە دا تا ئێستاش نەیتوانیوە خۆی لە سیاسەت و تێڕوانین و رێبازی جەریانی بەد ناوەی " کۆمۆنیزمی کرێکاری" بە تەواوی جیا بکاتەوەو جواب بە ویست و داخوازی کۆمەڵە و خەڵکی کۆردستان بداتەوە. هەر بەم هۆیەوە ئەم رەهبەریە نەیتوانی لە بەرانبەر رەوتی ساغ بوونەوەی کۆمەڵە دا هەڵوێستێکی سیاسی بگرێ و کەوتنە ⟸

www.iran-archive.com

دژایەتی کردنی ئەم رەوتەو کەوتنە دوای بەشێك لە تەبلیغاتی "کۆمۆنیزمی کریکاری" لە لایەکیترەوە ئەم حیزبە لە ناو خۆدا دوچاری ئاڵۆزی و دووبەرەکی‌یە و لە ساڵ وچەند مانگی رابوردودا لایەنگرانی بە ئیستلاح تەرکی قاڵبی حیزب بە تەیفی کۆمەڵە قەول و بەڵێنیان ئەدا کە لە ریفراندۆمی پێشنیار کراو دا باڵادەستی خۆیان بە دەست دێنن و ئەو کات لە ژێر ئالاّ و ناوی کۆمەڵەدا چالاکی خۆیان دەست پیدەکەنەوە، بەڵام بەداخەوە لەوماوەیەدا نەیانتوانی ئینسجامی سیاسی و نەزەری خۆیان بپارێزن و یان وەك فراکسیۆنێك نوێنەرایەتی ئەم مەیل وبۆچوونە لە چوارچێوەی حیزبدا بکەن، لە لایەکی‌ترەوە هاودەنگ وهاوئاهەنگ بوون لە گەڵ سیاسەت و رەوشت و کردەوەی زاڵ بە سەر حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە دژایەتی لەگەڵ کۆمەڵەدا و لە پروپاگەندە و تەبلیغاتی ژاراوی دا شان بە شانی خەتی رێبەری، دژ بە ئێمە راوەستان وبەم جۆرە بوونەتە هیزی زەخیرە و سیاهی لەشکری ئەم تەشکیلاتە، و بەم جۆرە هیچ کە نەیانتوانی ئەم قاڵب وقەوارە فیکری و سیاسی ورێکخراوەییە کە میراتی تاقمی کۆمۆنیزمی کرێکارییە بنێنە لاوە، هێشتا لەو چوارچێوەدا قەتیس ماونەتەوە و لە رەوتی جیابوونەوەی کۆمەڵەدا بە شێوەیەکی غەیرە سیاسی لە بەرانبەر کۆمەڵەدا راوەستان و کەڵك وەرگرتنیان لە زمان وفەرهەنگی نزم و دواکەوتوانە بوو بە هۆی دڵ ساردی تەنانەت لایەنگرانی خۆشیان و کەوتنە بەر رەخنە و گازندەی بەرچاوی خەڵکی ئازادیخواز وتەیفی بەرینی کۆمەڵەش. ئەمەش بوو بەهۆی هەرچی زیاتر تەریك بوونەوە و ئینزوای ئەم حیزبە.

ئێستاش خەتی زاڵ بە سەر رێبەری ئەم حیزبەدا دەیەوێ لەلایەك حیزبی کۆمۆنیست راگرێ و لە لایەکی ترەوە بە کومەڵە کومەڵە کردن تەیفی کۆمەڵە و خەڵکی پێرازی بکات، بەڵام بە دڵنیایەوە تەیفی کۆمەڵە و خەڵکی وشیاری کوردستان بەم جۆرە مانۆڕ و کایەکردنانە بە ناو، فریو ناخۆن و بە پێچەوانە پێشی تووڕە ئەبن. ئەمە ئەوەڵین جاریش نی‌یە کە ئەم رێبەرییە بەم جۆرە سیاسەتانە موتەوەسل دەبێ. لە مێژووی چەند ساڵەی ئەو حیزبەدا زۆر ئاڵوگۆر لە مەسایلی سیاسی وبەرنامەیی‌دا پێش هاتووە بێ ئەوەی کە هەست بە بەرپرسایەتی بکات و بۆ خەڵك و بۆ ریزەکانی خۆی روونی بکاتەوە و هۆی گۆڕانکاری شی بکاتەوە. ئەم رێبەری‌یە هەرگیز ناتوانێت بەم قاڵب وقەوارە فیکری و سیاسی و رێکخراوەییە کە لەگەڵ دونیای واقیعی و ویست و داخوازەکانی کرێکاران و خەڵکی ئازادیخوازی کوردستاندا تەبایی نییە، ناکۆکی ودووبەرەکی و رەوتی رووەو کزی و رکود وقەیرانی سیاسی وتەشکیلاتی خۆی پێچارەسەر بکات. راگرتنی قەوارە وقاڵبی حیزبی کۆمۆنیست ئێران و قەتیس مانەوە لە چوارچێوەی ئەو دەزگا فیکری وسیاسی و رێکخراوەیی‌یەدا، دەبێتە هۆی دڵ ساردبوونەوەی بەشێك لە ئەندامان وکادرەکانی کە سەرمایەی خەباتی چەند ساڵەی بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستان و ئێرانن. و ئەوە بە تاوانێکی گەورەی رێبەری زاڵ بە سەر حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دا دەزانم.

وت وویژ لەگەڵ بەرێز کاك: ئەحمەدی ئەسکەندەری

ئاماژە:

شۆڕش هەوڵ دەدا لەمەودوا ستوونێك تەرخان بکا بۆ بڵاوکردنەوەی بیروڕای جیاواز لەبابەت مەسەلەی جۆراوجۆری سیاسی و کۆمەڵایەتی وفەرهەنگی کە هەڵدەگرن لە روانگەی جۆراوجۆرەوە بدرێنە بەر باس ولێکۆڵینەوە. جگە لەو کەسانەی کە شۆڕش راستەوخۆ پرسیاریان لێدەکا، ئەگەر کەسانێکیش بیانەوێ لەم دەرفەتە کەڵك وەربگرن و لە بابەت ئەو مەسەلانە خوێنەرانی شۆڕش لە بیروڕاکانی خۆیان ئاگادار بکەن، شۆڕش پێشوازیی لە هاوکارییان دەکا.

لەبەر ئەوەی شۆڕش بە هۆی سنوورداربوونی ژمارەی لاپەڕەکانییەوە، رەنگە نەتوانێ هەموو ئەو بابەتانە بڵاو بکاتەوە کە بۆی دەنێردرێن و، لەوانەیە ناچار بێ لە نێویاندا هەڵبژێرێ، ئەو بابەتانە هەڵدەبژێرێ کە پەیوەندێکی ڕاستەوخۆتریان لە گەڵ مەسەلەکانی بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستان هەیە. شۆڕش دەسکاریی ناوەرۆکی بابەتەکان ناکا و، ئەگەر کورتکردنەوەی بابەتەکان بە پێویست بزانێ، پرس بە خاوەنەکانیان دەکا.

ئەوەی لەم ژمارەیەدا دەیخوێننەوە، گفتوگۆیە کە لەگەڵ کاك ئەحمەدی ئەسکەندری.

پرسیار : ئەگەرچی بێمافی و ستەمی نەتەوایەتی لە سەر خەڵکی کوردستان لە ئێران هەروا درێژەی هەیە، بەڵام چەندساڵێکە لە کاتی هاتنەگۆڕی باسی مەسەلەی کورددا، مەسەلەی کورد لە کوردستانی ئێران کەمتر باسی دەکرێ. پێت وایە هۆی ئەوە چیە؟

وەڵام: بە بڕوای من هەل‌ومەرجی کوردستانی عێراق دوابەدوای شەڕی کەنداو و، ئەو رووداوانە کە بوونە هۆی هەڵبژاردنی پارلەمان و پێکهاتنی حکوومەتی هەرێمی کوردستان و هەروەها چارەنووسی رژیمی عێراق کە هێشتاش هەروەك پرسیارێکی کراوە ماوەتەوە، ئەمە لە لایەك و شەڕی چەکداری (pkk) و دواتر مەسەلەی رفاندنی ئوجالان و دەنگدانەوە جیهانییەکەی و پەیوەندی لەگەڵ تورکیای ئەندامی ناتۆ کە داواکاری ئەوەیە وەکوو بەشێك لە ئورووپا چاوی لێبکرێ، لە لایەکی دیکەوە بوونە هۆی ئەوەی کە کورد و کوردستان هەر لەم دووبەشە بکەونە بەرچاو. کارەساتەکانی ساڵەکانی سەرەتای هاتنە سەرکاری کۆماری ئیسلامیی ئێران، فەرمانی جیهاد بۆ سەر کوردستان، هێرشی بەربڵاو و قەڵاچۆکردنی گەلی کورد و دوابەدوای ئەو، وت‌ووێژی رەسمی لە گەڵ نوێنەرانی راستەقینەی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران لە ساڵی ١٩٨٠ دا، کاتی خۆی ببوونە هۆی دەنگدانەوەی بەربڵاوی دەنگ و باسی مەسەلەی کورد لە کوردستانی ئێران. دواتر دەنگ و باسی داگیرکردنی سەفارەتی ئەمریکا لە تاران و بە بارمتە گرتنی کارمەندانی و هەروەها شەڕی ئێران _ عێراق وایان کرد کە دەنگ و باسی ئەوڕووداوانە بەلای دەزگاکانی راگەیاندنەوە گرینگ تربێ هەتا چارەنووسی گەلی کورد.

پرسیار: ئەگەر لە کۆڕێکی رۆژنامەگەریدا پرسیارت لێبکەن کە کورد لە کوردستانی ئێران بۆ بەدەستهێنانی مافە نەتەوەییەکانی چ ستراتیژییەکی سیاسیی هەیە، دەڵێی چی؟ ئەم ستراتیژییە بە چی پێناسە دەکرێ و هێزەکانی کامانەن؟ لە بیست ساڵی رابوردوودا لە پێناویدا چ کراوە؟ حیزبە سیاسییەکان لە کوێی ئەم ستراتیژییە وەستاون؟

وەڵام: ئەگەر لە دروشمی سەرەکی هێزە سیاسییەکانی کوردستان بڕوانین، ئەوا دەتوانین بڵێین کە خودموختاری وەکوو ستراتیژییەك بۆ بزووتنەوەی کوردستان لە بەرچاو گیراوە. رەنگە هێزێکی وەك کۆمەڵە بڵێ من داوای ئاڵوگۆڕی کۆمەڵایەتیشم کردوە و بەوپێیە ستراتیژییەکی دیکەم هەبووە، بەڵام بە بڕوای من ئەوە جیاوازییە لە ناوەرۆکی خودموختارییەکەدا نەك جیاوازی لە ستراتێژییە سیاسییەکەدا. ئێمەی کورد زۆرجار لە دەرەوەی وڵات لە دۆستانی خۆمان بیستووە کە بۆ دەنگ نەدانەوەی خەبات و ئامانجتان گلەیی لە دروشمەکەی خۆتان بکەن! خودموختاری شێوە بەڕێوەبردنێکی ناوخۆی وڵاتەکەیە، ئەوەش مافی هەر حکوومەتێکە کە خۆی دیاری دەکا لەم بابەتەوە چ شکڵ و شێوە و رێکخستنێك بە کاردێنێ.

هەڵبەت خۆشبەختانە چەند ساڵێکە لە دونیا باسێکی گرینگ هاتوەتە ئاراوە، ئەویش وەدەنگ هاتن لە سەر پێشێل کردنی مافی مرۆڤە لە چوارچێوەی ناوخۆی وڵاتاندا و ئەوەی کە هیچ حکوومەتێك بۆی نییە ئەوە بە دەست تێوەردان لە کاروباری ناوخۆی وڵاتەکەی دابنێ. بەڵام ئەم باسە زۆر شتی دیکە لەوانە زیندانیانی سیاسی،

www.iran-archive.com

پێشێل کردنی ماف ژنان، بەرگری لە رۆژنامەگەریی ئازاد و هی دیکەش دەگرێتەوە و تایبەت نابێ بە مەسەلەی ستەمی میللی وەکوو لە ئێراندا.

جا بەو پێیە تەنانەت بۆ وردکردنەوەی ئەو ستراتیژییەش لە باری تیۆرییەوە شتێکی ئەوتۆ نەکراوە. بەواتایەکی‌تر لە کوردستان ((مانیفێستێك)) یان پلاتفۆرمێکی دیاریکراومان نییە کە بکرێ هەموو جارێك کە دەچینە سەر ئەم باسە ئاماژەی بۆ بکەین. جارلەگەڵ جار، بۆ رۆژنامەنووسانی بێگانە و لێکۆڵەرانی مەسەلەی کورد ئەبێ سەرلەنوێ شی بکرێتەوە کە مەبەست لە ستەمی میللی، ماف چارەنووس، فیدراڵی، خودموختاری و هتد چییە. ئەویش لە رێگای ئاوڕدانەوە لە بڕیارنامە وداخوارییەکانی ساڵەکانی ١٩٨٠_١٩٧٩ لە کاتی خۆپیشاندانی جەماوەری و وت وێژ لەگەڵ نوێنەرانی دەوڵەتدا! بەبڕوای من لەم بوارەدا حیزبە سیاسییەکان لە دوان و زۆرکاری پێویست هەیە کە دەبوو (یان دەبێ) بیکەن. ئەبێ لە دیتن و گفت وگۆ لەگەڵ سیاسەتمەداران و دەسەڵاتدارانی جیهان بۆ باسی مەسەلەی کورد کەڵك وەربگیرێ نەك هەر بەتەنیا قسەوباسەکان لە چواچێوەی دژایەتیکردن لەگەڵ حکوومەتی فلان و یان پەیوەندی لەگەڵ حیزبەکەدا بمێنێتەوە.

پرسیار- دەوری هەڵسووڕاوانی سیاسی و رۆشنبیرانی کورد لە تاراوگە چون دەبینی؟

وەلام: هەڵسووڕانی کوردان لە دەرەوە تارادەیەکی زۆر بەوەوە گرێدراوە کە ئەم کوردانە چەندە توانیویانە لە ولاتی تازە نیشتەجێ بن، زمان فێربن وخۆ لە کاروباری ناو ولاتەکە بدەن و پەیوەندیان لەگەڵ خەڵك هەبێ. لێرەدا شێوەی هاتنەدەر لە کوردستان گرینگیی هەیە، ئەوەی کە ئایا بە کۆمەڵ و بە هەموو بنەماڵەوە هاتوون، یان ئەوەی بە تاك و یان هەر لە گەڵ هاوسەرەکانیان. جاران هەڵسووڕانی سیاسیی کوردەکان لە دەرەوە راستەوخۆ گرێدرابوو بە رووداوەکانی ناوخۆی کوردستانەوە" شۆڕش و سەرهەڵدان، شکست وهێرش هێنانی داگیرکەران، قەلاچۆکردن وئاوارەبوون و کۆچ و هەتادوایی. بەڵام ئێستا کە هەم ماوەی مانەوە لە دەرەوەی ولات درێژ بووەتەوە وهەم ئەوەی کە ژمارەیەك لە کوردەکان بوونەتە ئەندامی حیزبەسیاسی یەکان یان لە دانشگاکان خەریکی توێژینەوە و لێکۆڵینەوەن یان ئەوەی لەبواری فەرهەنگی، هونەری، ئەدەبی و سیاسیدا هەڵسووڕاون، کوردەکانی دەرەوە لە سەر مەسەلەی کورد و((بەنێونەتەوەیی)) کردنی پرسی کورد دەوری زۆرباش دەگێڕن.

ئێستا ئیتر ئەگەر بپرسن خەڵکی کوێی وبڵێی کوردستان، خێرا دەپرسن کام بەشی کوردستان. ئەمە لە کاتێکدا کە جاران زۆرکەس نەیدەزانی ئێران وعێراق دوو ولاتی جیاوازن!

بەڵام لێرەشدا دیارە رەنگدانەوەی جیاوازییەکانی نێوان حیزبە سیاسییەکانی کوردستان خۆی دەنوێنێ وبەداخەوە ئەمە بەشێك لە توانایی و لێهاتووییەکانی کوردی دەرەوەی ولات بەکێشە وسەرقاڵی لاوەکییەوە خەریك دکا. بێگومان هەڵسووڕانی حیزبەکان لە دەرەوە زۆر بەجێیە بەڵام گرینگ ئەوەیە سەرەڕای جیاوازیی بیرو بۆچوونەکان کە لە لای هەموو میللەتانی دونیا ئاساییە، حەولەکان ئاڕاستەی پێشخستنی مەسەلەی کورد بکرێ.

پرسیار- چۆن دەڕوانیتە جم‌وجووڵی رۆشنبیری لە کوردستانی ئێران؟ تواناییەکان و مەحدوودییەتەکانی کامانەن؟ هەڵسووڕاوانی سیاسی و رۆشنبیرانی نیشتە جێی دەرەوە دەبێ چۆنی هەڵس‌وکەوت لەگەڵ بکەن؟

وەلام: زۆر جێگای خۆشحالییە کە ئەو جم‌وجۆڵە هەیە. ژمارەی زۆری نووسەر وشاعیرو هونەرمەندو، بەرهەمی زۆر و بەپێزیان و هەروەها ئەوەی کە کۆمەڵانی خەڵك بەرەو پیریانەوە دەچن، نیشانەی ئەوەیە کە خەڵکی کوردستان ئەگەر بواریان بدرێتێ لێهاتوویی زۆریان هەیە نیشانی بدەن. دڵخۆشکەریش ئەوەیە کە ژمارەی زۆری کچان وژنانێك کە لەم بوارانەدا هاتوونەتە پێشەوە زۆر بەرچاوە. ئەمە هەروەها ئەو راستییەش دەسەلمێنێ کە ستەمی میللی و سەرکوتی حکوومەتە جۆراوجۆرەکان لە کوردستان بام اوەیەکی دوور ودرێژیش بەردەوام بووبێ، نەیتوانیوە پێش بە هەستانەوەی ئەم رەوتە بگرێت.

ئەم بزووتنەوەیە توانایی زۆری هەیە لەبەر ئەوەی بەرهەمی رەنج و مەینەتێکی زۆرە، پشتی بە تاقیکردنەوەی فەرهەنگی و سیاسیی دەیان ساڵەی مێژووی کوردستانەوە بەستوە، تێکەڵاویی فەرهەنگیی قووڵی لەگەڵ کوردستانی عێراق هەیە و سەرەنجام ئەوەی کە راستەوخۆ لە ناو خەڵکدایە ورەنگدانەوە و شوێنەواری بەرهەمەکانیان بە خێرایی لە کۆمەڵگادا دەبینرێ.

دیارە ئەم بزووتنەوە فەرهەنگییە هەروەك توانیویەتی لە تەجروبەی بەرینی کوردستانی عێراق کەڵك وەربگرێ، بیتوانیایە هەر لەهەمان کەش وهەوای ئازادی بۆ وێنە سلێمانی دا هەڵسووڕابایە، ئەوا ئێجگار لەوەی کە ئێستا هەیە لە پێشتر دەبوو. بە بڕوای من هەرچەند سەرەڕای حەولدانی زۆر نەیتوانیوە لەو چەشنە رۆژنامە و گۆڤارانە درەکەن کە لە تاران دەردەچێ، بەڵام لەگەڵ ئەوەش توانیویانە لەو هەل‌ومەرجەی کە بۆیان رەخساوە تارادەیەکی باش کەڵك وەرگرن. لە بیرمان نەچێ کە نەریتی شەڕی چەکداری و شوێنەواری ئێجگار بەربڵاوی ئەم دیاردەیە لە هەموو بوارەکانی ژیانی کۆمەڵایەتی، فەرهەنگی، سیاسی و ئابووریی کوردستان لە لایەك وسەرکوتی بێ بەزەییانەی حکوومەتی دەسەڵاتدار لە لایەکی‌ترەوە کۆسپێکی گەورەبووە لە رەوتی گەشە و بەرەوپێش چوونی ئەم بزووتنەوەیەدا. نووسەر، شاعیر، هونەرمەند وروونا کبیر هەر چۆنێك هەڵس‌وکەوتی کردبایە، یان بە لایەنگری لەئەم لا، یا بە هاریکاری و پشت بەستن بە ئەولا دەناسرایەوە.

ئەوانەی لە دەرەوەی کوردستانی ئێران دەژین دەبێ هەل‌ومەرجی تایبەتی ئەم بزووتنەوەی ناوەوەی ولات ببینن. بێگومان زمانی شێعر و رۆمان و چیرۆك و بەرهەمی هونەری ناتوانێ ئەو زمانە بێ کە لە دەرەوەی دەسەلاتی جمهووری ئیسلامی هەیە. تەنانەت زۆر بابەت کە لە تاران بە زمانی فارسی دەنووسرێن، لە کوردستان و بە زمانی کوردی هیچ چەشنە مەودایەك بۆ دەربڕینی نادرێت.

هەڵسەنگاندنی بەرهەمەکانی ناوەوەی کوردستان بە پێوانەی دەرەوەی ئەو بارودۆخە هەڵبەت ئاسانە، بەڵام ناتوانێ یاریدەدەر بێ. دەرەوە وناوەوە ئەبێ تەواوکەری یەکتربن. دەبێ ئەم چەشنە هەڵسووڕانە لە ناوەوە هان بدرێ وبگرە پشتیگیری لێبکرێ. بەتایبەت هەڵسووڕانی خوێندکارانی دانشگاکان چ لە تاران وشارە گەورەکانی ئێران و چ ئەوانەی لە شارەکانی کوردستانن، زۆر جێگای رێز و دڵخۆشین وبێگومان بۆ هەموو چەشنە یارمەتیدانێك دەبێ.

بەڵام ئەمە نابێ بمانخاتە ئەو هەڵوێستەوە کە گوایە جم‌وجۆڵی هەرکەسێك و هەر چەشنە بەرهەمێك جێگای رێز و شانازییە و بۆ ئەوە ئەبێ چەپڵەی بۆ لێبدرێ. دیارە جگە لەوانەی وا وەکوو " رۆبات " بۆ گێرە شێوێنی و کونترۆڵ کردن خراونەتە ناو ئەم بزووتنەوە هی واش هەیە بە گوێرەی رۆژ و بە ئاڕاستەی با هەڵدەسووڕێ. ئەوەش دیارو ئاشکرایە کە کێ پشت ئەستوورە بە یارمەتی دەسەلاتی سیاسییەوە وبوودجەی لە بەردەستدایە بە کەیفی خۆی و بە پێی ئەو فەرمانەی پێی دەدرێت هەڵیدە سووڕێنێت و کێیش بە شەونەخەوی و بە مەینەتی زۆرەوە بەرهەمەکەی بڵاو دەکاتەوە. دیارە کەمیش نین ئەوانەی وا بەرهەمەکانیان ئیجازەی بڵاوکردنەوەی پێ نادرێت.

سەرەڕای هەموو ئەوانە جم‌وجۆڵی رۆشنبیری و فەرهەنگی لە کوردستانی ئێران توانیویەتی متمانەی خەڵك و پشتگیری و لایەنگریی بەشی زۆری هەڵسووڕاوانی سیاسی ورۆشنبیری دەرەوە بۆ لای خۆی رابکێشێ. لە زۆربەی ئەم هەڵسووڕانانەدا هەست بە چەشنێك لە پێگەیشتن وتێگەیشتن دەکرێ کە بێ‌وێنەیە.

پرسیار-بە بڕوای تۆ هەڕەشەی دەست لە کار کیشانەوەی نوێنەرانی کورد لە مەجلیس چ بووە؟

وەلام: ئەم هەڕەشەیە بە واتای خودی ئەندامانی کوردی مەجلیس لە سەر بەرێوە نەچوونی قانوونی ئەساسی و بایەخ نەدان بە گەشەی ئابووریی کوردستان و بەشداری نەدانی کوردەکان بە پێی لێهاتووییان لە کاروباری ئیداریی ئێران و هەروەها ئاڵ‌وگۆڕ لە ئوستانداریی کوردستاندا بووە. هەڵبەت چەندین جاریش باسی ئەوەیان کرد کە مەسەلەی ئوستانداری کوردستان تەنیا بیانوویەك بووە بۆ ئەم هەڕەشەی ئەوان. لەبەر ئەوەی ئەم هەڵوێستەی ئەندامانی کوردی مەجلیس زۆری دەنگ دایەوە و هەروەها هێزە سیاسییەکانی کوردستانیش هەڵوێستیان گرت، پێویستە چەند پرسیار بێتە گۆڕێ: یەکەم بەرێوە نەچوونی قانوونی ئەساسی، تازە نییە وئەوا نزیکەی ٢٢ ساڵە پەسند کراوە وبەرێوە ناچێ. دووهەم

⇐

www.iran-archive.com

ئەو قانوونە کەم وکووڕیی زۆرە لە هەموو بابەتێکەوە و بە تایبەت لەسەر مەسەلەی ستەمی میللی لە کوردستان دەکرێ بڵێین هەر هیچی تێدا نیە. سێهەم ئەوەی کە نوێنەرانی هەڵبژاردەی گەلی کوردساڵی ١٩٨٠ ڕێگایان پێنەدرا لەو مەجلیسەی کە ئەو قانوونەی پەسند کرد بەشداری بکەن و ئەمەش لە یەکەم گفتوگۆی نوێنەرانی گەلی کورد لەگەڵ هەیئەتی ڕەسمیی دەوڵەت لە پاییزی ١٩٨٠ دا باسی لێکراوە و بە نووسراوە پێشکەش کراوە. چوارەم ئەوەی کە قانوونی ئەساسی ئێران قورئان نییە نەگۆڕێ، هەروەکوو لەسەر زۆربابەتی دیکە لەم چەند ساڵەی تەمەنی کۆماری ئیسلامیدا ئاڵوگۆڕی بە سەردا هاتووە.

باسی بایەخ نەدان بە ئابووریی کوردستان وبەشداری نەدانی کورد لە کاروباری ئیداریی ئێران ئەگەر لە پاڵ گۆڕانی ئوستانداری ئوستانی کوردستاندا دابنێین ئەوا سەیر وسەمەرە بوونی هەڵوێستی ئەو ئەندامانەی کوردی مەجلیس دەردەکەوێ. تەواوی ئەو شتانەی کە لە نامەکەیاندا باسیان کردووە هەموو کوردستان دەگرێتەوە نەك هەر ئوستانی کوردستان کە تاقە بەشێکە لە کوردستانی ئێران. خۆیشیان باسی فراکسیونی کوردەکانی مەجلیسیان کردوە و لەوبارەوە کاتی خۆی زۆریان وەعدە و بەڵێن دا. ئەی باشە ئێستا بۆ لە ٢٢ ئەندامی کوردەوە بوو بە شەش ئەندام و کوردستانی ئێرانیش بەرتەسك کرایەوە؟ ئەمە جگە لە چەسپاندنی ئەو شتەی کە دەسەڵاتدارانی ئێران لە زەمانی ڕەزاشا ی باوکەوە بۆ دابەشکردنی کوردستان و کەم کردنەوەی گرینگیی مەسەلەی کورد لە ئێران کردوویانە چی دیکەی تێدایە؟ ئەی ئەو ئوستانانەی دیکەی وا نیوی دیکەیان هەیە وبە کوردستانی دەزانین چی؟ بەشی زۆری خەڵکی کورد وان لە دەرەوەی ئوستانی کوردستان.

هەڕەشەی خۆ لە کار کێشانەوە هەڵوێستێکی توندە کە لە کاتی ڕووداوی گرینگدا دێتە گۆڕ. گەلۆ چما ئەو هەڕەشەیە ئەو کاتە نەکرا کە کە ژمارەیەك لە خەڵکی تێکۆشەری شاری سنە، زستانی ٣ ساڵ لەمەو بەر، خەڵتانی خوێن کران؟ هەڵبەت ئەو کات چەند ئەندامێکی پارلەمان هەڵوێستیان گرت بەڵام بەرانبەر بە هەمان ئوستاندار کە ئێستا لابردنەکەی دەبێتە هۆی ئەم کارە! دیارە ئەوکاتە مەجلیس بە دەست ڕیفۆرمیستەکانەوە نەبوو، کەش و هەوایەکی دیکە بەدی دەکرا.

بە لای منەوە سەیر بوو کە هێندێك لایەن وا باسی ئەو ئەندامانەی کوردی مەجلیسیان دەکرد کە گوایە نوێنەری ڕاستەقینەی خەڵکی کوردن و لە هەڵبژاردنێکی دێموکراتێکدا هەڵبژێردروان. داخوا ئەگەر ئەوە وایە، ئۆپۆزیسیۆنی کورد لە دەرەوەی ئەو حکوومەتەو لە دەرەوەی وڵات لەچی دەگەڕێ؟

ئەگەر لە هەل‌ومەرجی سیاسیی ناوچەکە وباری ژێئۆپۆلیتیکی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش بڕوانین، با ئەو ئەندامانەی مەجلیسیش ئاگایان لێنەبووبێ، بەڵام ناکرێ ئاڵوگۆڕەکان و ڕووداوەکانی ڕۆژەکانی دەوروبەری ئەم هەڕەشەی دەست لەکارکێشانە لەبەرچاو نەگرین. کاردانەوەکانی دوای ڕووداوی ١١ی سپتامبری ئەمریکا لە ناوچەکە، خۆ ئامادەکردنی ئەمریکا بۆ هێرش بردنە سەر ئەفغانستان، دیسانەوە هاتنە ڕووی داهاتووی حکوومەتی عێراق و هەر بەو پێیەش چارەنووسی کوردستان وبە تایبەت کوردستانی باشوور و هەردوو حکوومەتی هەرێم، پەیدابوونی جندالاسلام، هێرشیان بۆ سەر یەکێتی نیشتمانی و هەروەها جینایەتی خێڵی حەمە، دەوری تازەی تورکیا لە مەسەلەدا و.... هەموو ئەمانە بۆ کۆماری ئیسلامیی ئێران گرینگیی تایبەتیان هەیە. ئێران نایەوێ لە مەسەلەی کورددا بێ‌ئالترناتیڤ بمێنێتەوە و یان ئەوەی دەنگ وسیاسەتی تایبەتی خۆی نیشان نەدا. ئەگەر لەم ڕوانگە بەرینەوە سەیری ئەم ڕووداوە بکەین، ئەوا بۆمان دەردەکەوێ کە تا چ ڕادەیەك هێندێك لەم ئەندامانەی پارلەمان بە پێی سیاسەتێکی دیاریکراو هەڵس وکەوتیان کردوە. هەڵبەت هەموانیش دازانن کە ئەمە بەرانبەر بە پارلەمانێك کرا کە سەر بە ڕیفۆرمیستەکانە و لایەنگری خاتەمیی سەرەك کۆمارە.

لە کۆتاییشدا شێوەی کشانەوە و دەست هەڵگرتنی ئەم ئەندامانەی مەجلیس لە هەڕەشەکەی خۆیان ومانەوەشیان خۆی زۆر جێگای سەرنجە. بە تایبەت کە دا وای چاوپێکەوتنی سەرەك کۆماریشیان جێبە جێ کراو ئەویش بە دیدارێکی ڕەسمی لە پەنای دیدارەکانی دیکەی سەرەك کۆماردا ون بوو!

پرسیار-ڕووداوەکانی دوای یازدەی سیپتامبر چ کارێك دەکەنە سەر سیاسەت لە ناوچەکە؟ ئایا بە بڕوای تۆ،بۆ کورد بە تایبەت لە کوردستانی ئێران مانایەکی دیاریکراوی هەیە؟

وەڵام: ڕووداوەکانی ١١ی سیپتامبر هەموو دونیای هەژاند و هەر بەوپێیەش لەسەر ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و کوردیش بێگومان کاریگەرییان دەبێ. ئەمریکا هەر بەدوای هەڵبژاردنی جۆرج دەبلیو بووش دا تووشی وەزعێکی ناهەموار ببوو. هەرشێوەی هەڵبژاردنی سەروك کۆمار لە ئەمریکا وای لێهات کە لە وڵاتانی زۆر دیکتاتۆریش گاڵتەی پێکرا، دەسەڵاتدارانی ئابووریی ئەمریکا سەرمایەی زۆریان تەرخان کردبوو بۆ ئەوەی دێموکراتەکان لەکۆشکی سپی دەرپەڕێنن و هەر واشی لێهات. زۆربەی توێژەرانی سیاسی و ئابووریی دونیا لەسەر ئەو باوەڕەن کە قەیرانی ئابووریی ئەمریکا و ڕۆژئاوا پێش ١١ی سێپتامبر دەستی پێکردبوو. کارەساتی تیرۆریستی و خوێنڕێژانەی هێرشەکانی ڕۆژی ١١ ی سیپتامبر تەنیا ڕەوتی ڕووداوەکانی خێراکردەوە و دیارە بیانوویەکی لەباریشی دایە دەست شەڕخوازانی کۆشکی سپی و ئاسۆیەکی ڕوونی کردەوە بۆ سەرمایەدارانی گەورەی کەرەستەی جەنگ و نەفت کە لە پشت هەڵبژاردنی بووش دا بوون. دونیای تاقە مەزن هێز و یەك جەمسەر بە باشترین شێوەی خۆی دەنوێنێ.

لێرەدا پێویستە بگوترێ کە ئێمە لەگەڵ دەسەڵاتدارانی ئەمریکا و بەشێکی زۆری دونیا لەسەر وشەی تیرۆریست هاوبیر نین. کوردێکی تێکۆشەری ڕێگای ڕزگاریی کوردستان لە لایەن هەموو داگیرکەرانی وڵاتەکەمانەوە بە تیرۆریست دەناسرێت. هەروەها هەر ئازادیخوازێکی دژ بە داگیرکەر وچەوسێنەر و دیکتاتۆر لە ناوچەکە ولە هەر چوارگۆشەی دونیایشدا هەربەو چەشنە دەناسێندرێ.

کەچی حکوومەتانێك کە بە دەیان هەزار خەڵك دەکوژن یان پشتگیری لە ڕەشەکوژی دەکەن و بگرە ڕێکخراوە و دام‌ودەزگای دەوڵەتیی بۆ ساز دەکەن، ئەوانە تیرۆریست نین! ئێستا لەبەر ئەوەی باسەکە زۆر درێژ دەبێتەوە من ناچمە سەری، بەڵام بە بڕوای من لێکۆڵینەوە لەسەر ئەوەی تیرۆریسم چییە وتیرۆریست کێیە، باسێکە بە تایبەت بۆ ئێمەی کورد زۆر پێویستە و دەبێ بە وردی لێکی بدەینەوە. هەر ئێستا لە ئوورووپا و تەنانەت لە ئەمریکاش مشت‌ومڕی زۆری لەسەر ئەکرێ و کەم نین مامۆستای دانشگا و ڕووناکبیری پێشکەوتوو و کەسانی هۆگری دێمۆکراسی کە ئەو سیاسەتانەی حکوومەتی ئەمریکا وهێندێك لە حکوومەتەکانی دیکەی ئوورووپا لەقاودەدەن کە بە پەلە وبەناوی دژایەتیکردنی تیرۆریسمەوە خەریکی گۆڕینی یاسان بۆ دژایەتیکردنی ماف مرۆڤ، بۆ پێشێلکردنی دیمۆکراسی و ئازادییە سەرەتاییەکانی شارۆمەندان.

سەیر ئەوەیە ئەو دەسەڵاتدارانە هەتا دوێنێ هەموو شانازییەکیان ئەوەبوو کە گوایە پشگیریکەر و پارێزەری ئەو دەسکەوتانەی مێژووی مرۆڤایەتین. بەدوای ١١ی سیپتامبردا دەوری ئێران وتورکیا لەبەر مەسەلەی کورد وهەبوونی بەرژەوەندی هەم لە عێراق وهەم لە ئەفغانستان، گرینگیی تایبەتیان پەیدا کردووە. ئێران لەبەر ئەوەی حکوومەتێکی ئایینییە، پەیوەندی لەگەڵ ئیسلامییە توندڕەوەکانی ناوچەکە هەیە و بەڵام خەڵکەکەی خوازیاری دەسەڵاتی سیاسیی سیکولار، واتە عیلمانین. تورکیا لەبەر ئەوەی ئەندامی ناتۆیە، خوازیاری چوونە ناو یەکیەتی ئوورووپایە، حکوومەتێکی سیکولارە و بەڵام هێزی ئیسلامی لە ناو خەڵکدا زۆریان پەرەئەستاندووە. هەر دوو حکوومەتەکە دارودەستەی خۆیان لە ئەفغانستان هەیە بۆ پاراستنی بەرژەوەندیان. ئێران لە باری ئابووری، سیاسی و ستراتێژیکەوە لە لایەن بەشێکی گرینگی ئوورووپا وهەر وەها چەن لایەنێکی دەسەڵاتی سیاسیی ئەمریکا پێش ١١ی سێپتامبریش گرینگیی پێدەدرا وداوای ئاسایی کردنەوەی پەیوەندیەکان دەکرا لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا. ڕووداوەکانی نیویورك و واشنگتون ڕەوتی ئەم ئاسایی کردنەوەی زۆر خێرا کردەوە. دیارە ئەم وەزعە لە سەر کوردستان بە گشتی وکوردستانی ئێران بە تایبەتی مانای دیاریکراوی هەیە. هەر ڕووکردنێك بەرەوە تاران، بێگومان پشت هەڵکردنێکی لە مەسەلەی کورد وکوردستانی بەدواوەیە. هەر بۆیە نابێ هەڵگرتنی هەنگاوی زۆر بچووك لە باری فەرهەنگییەوە بۆ کورد لە لایەن ئێرانەوە گەورە

⟸

www.iran-archive.com

بکرێتەوە وئەبێ هەر ئەو ئەندازەی کە هەیە گرنگیی پێبدرێت. کتێبی کوردی وگۆڤار ورۆژنامەی کوردی تەنانەت بە پێی قانوونی ئەساسیی ئێرانیش نابێ پێشی پێبگیرێ. کەوابوو نابێ هەبوونی ئەمانە بکرێ بە میداڵێك کە بدرێ لە یەخەی دەسەڵاتدارانی تاران! لە تورکیا سەرەڕای ئەو هەموو دوژمنایەتییە کە لەگەڵ مەسەلەی کورد دەکرێ، حیزبی هادەپ سەرەڕای هەموو گیروگرفتێك کە هەیانە، ئازادن و چەندین شاریان بە دەستەوەیە، وەکوو هێزێکی سیاسی نەك وەك تاکەکەسی کورد. ئێران تەنانەت ئیسلامیترین حیزبی کوردیشی هەتا ئەمڕۆ قبووڵ نەکردوە!))

پرسیار– باسی یەکگرتن یان هاوکاریی هێزەکانی ئۆپۆزیسیون لە ئێران وکوردستان ئەم رۆژانە زۆر دێتە گۆڕ. هەندێك لەسەر ئەو بڕوایەن کە ئاڵقەیەکی بەرینی هاوکاری لە نێو موخالیفانی کۆماری ئیسلامیدا پێویستە، کە تێیدا هێزەکانی لایەنگری پاشایەتیش جێیان دەبێتەوە. تۆ ئەو مەسەلەیە چۆن دەبینی؟

وەڵام: ئاشکرایە ئەو کاتە باسی یەکگرتن و هاوکاری دێتە پێش کە ئاسۆی سەرکەوتن بەدی دەکرێ. پەرەگرتنی نارەزایەتی لە ئێران و بەتایبەت هاتنە مەیدانی گەنجەکان جا بە بیانووی فوتباڵەوە بێ یان هەر شتێکی دیکە لە لایەك و لە لایەکی دیکەوە سەرنەکەوتنی کۆماری ئیسلامی پاش ٢٣ ساڵ و دیسانەوە هاتنە گۆڕی باسی داهاتووی سیاسیی ئێران و حەولی بێ وچانی بەشێك لە پشتیوانانی قانوونی ئەساسی لە ناوەوەی حکوومەت بۆ پێکهێنانی ئاڵ وگۆڕێك لە سیستەمەکەدا، هەموو ئەمانە دەبنە هۆی چاوەڕوان کردنی ئاڵوگۆڕی رادیکاڵ لە کۆمەڵگای ئێراندا. هاوکاری و لێك نزیك بوونەوە هەڵبەت گرینگە بەڵام گرینگترین شەرت ئەوەیە کە هێزەسیاسییەکان بتوانن لەسەر پلاتفۆرمێکی دیاریکراوی نووسراو رێك بکەون. دانیشتن ودیالۆگی دۆستانە واباشە هاوکات بێ لەگەڵ قامك دانان لەسەر خاڵە هاوبەشەکان و هەروەها نەشاردنەوەی ئەو خاڵانەی لێکیان جیا دەکاتەوە. ئەو کارە بۆ سەرکەوتنی هەرچەشنە هاوکارییەك لە نێوان حیزبەکاندا زۆر پێویستە. جگە لەوە کراوەبوون و ئاگادارکردنی جەماوەر لەم بارەیەوە هەم رێگای هەڵسەنگاندنی هێزە سیاسییەکان بە خەڵك ئەدات و هەم ئەبێتە هۆی گەشەی دیمۆکراسی وکاری دیموکراتیك.

شك لەوەدا نییە کەهەر چەشنە کۆبوونەوەیەکی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران دەبێ ئاوێنەی هەل‌ومەرجی سیاسی، کۆمەڵایەتی و دێموگرافیکی وڵاتەکە بێ. واتە لایەنی جۆراوجۆری سیاسی، رێکخراوەی دیموکراتیك و نوێنەرانی گەلان و لەوانە گەلی کورد بەشداریی چالاکانەیان هەبێ. پلاتفۆرمی وەها ئۆپۆزیسیۆنێك دەبێ بریتی بێ لە جیاوازیی دین لە دەوڵەت، مافی بەرابەر بۆ ژنان، ئازادیی بێئەم لا وئەولای سیاسی، سیستمێکی نووسراوی مافی دیاریکردنی چارەنووس بۆ گەلان بە مەرجێك لە لایەن گەلی کوردەوە پەسەند بکرێ. رووداوەکانی ئەفغانستان هەڵبەت لە سەر ئۆپۆزیسیۆنی ئێران دەوری هەبووە و بە تایبەت لە نێو شاخوازەکان و لایەنگرانی گەڕانەوەی رژیمی پاشایەتیدا کە پێیان وایە ئەو ئاسۆیە بۆ ئەوانیش بەدی دەکرێ، هیوای زۆری پێك هێناوە! ئەوە وایە کە لە چەند وڵاتێك پادشا گەڕاوەتە بەڵام نە هەل‌ومەرجی ئەو وڵاتانە وەك ئێران وایە و نە خەڵکی ئێرانیش جارێکی دیکە دەگەڕێنەوە بۆ ئەو سیستمەی کە بە شۆڕشێکی جەماوەری رووخاندوویانە. سەرەڕای ئەوەی کە لایەنگرانی رژیمی پاشایەتی لە ئێران هەن وبە هۆی پشتیوانی دەرەوە وئیمکاناتی ماڵی و تەلەڤیزیونی ساتەلایتەوە توانیویانە هێندێك بیروڕای جەماوەر بۆلای خۆیان رابکێشن، دەبێ ئەوەمان لە بیر بێ کە ئێران وەك ئەفغانستان نییە کە تەنیا پادشایەکی ((پەشتوون)) بتوانێ کۆیان بکاتەوە!

باسی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران، گیروگرفتەکانی، هۆی پرژوبڵاوبوونی و چۆنیەتی هەڵسووڕانی لە داهاتوودا دیارە دوورو درێژە. بەڵام ئەوە بە جێی خۆی، وەزعەکە زۆر ئاڵۆزە وگرینگ ئەوەیە لێکدانەوەی ئاڵ‌وگۆڕەکانی ناوچەکە بەوردی بکرێ و ئاڵترناتیڤە ئیحتمالییەکان لەبەر چاو بگیرێن و بەو پێیەش زەمینە بۆ ئاڵ‌وگۆڕەکان خۆش بکرێ. ئەمە بە تایبەت بۆ هێزە سیاسییەکانی کوردستان پێویستییەکی زیاتریشی هەیە. بە داخەوە ئێمەی کورد ئەوەندە هەلمان لە دەست داوە کە بۆمان نییە جارێکی دیکەش غافڵگیر بین ولەوەی کە دێتە پێش داچڵەکێین. لەگەڵ ئەوەشدا ئێمەی کورد یەکەم نابێ چاوەڕوانی ئەوەبین مەزن هێزێك پەیدا بێت و کوردستانێکی رزگارکراو لە بەر دەستمان دابنێت و دووهەم ئەوەی کە ئێمە ئەو کات دەتوانین سەرکەوتن مسۆگەر کەین ولە دەرەوەش حیسابمان لەسەر بکەن کە لە ناو خەڵکی خۆماندا سیاسەتێکی دارێژراوی بیرلێکراو گەڵاڵە بکەین. بە چەشنێك کە بە دەسنیشان کردنی کوردستانێکی ئازاد و بەهرەوەر لە دێموکراسی و بەڵێنیدان بە رێزگرتن لە مافی مرۆڤ و خەڵکی زەحمەتکێش پشتیوانیی بەرینی جەماوەر بە دڵنیاییەوە بۆ لای ئەو سیاسەتە رابکێشرێت.

پاش ماوەی فیدرالیزم و خودموختاری

دەیان ساڵ یۆگۆسلاوی لە شەڕ پاراست بەڵام ئەی چۆن بوو سەرەنجام شەڕێك دەس پێکرا. ئەمەش هۆیەکەی ئەوە نەبوو کە نیزامی فیدراڵی مافی نەتەوەکانی ناو یۆگۆسلاوی وەکوو سیربەکان و کۆسۆڤۆییەکان و سلۆڤنییەکان وکۆرۆواتەکان وئەوانی دابوو ولەبەر تیرۆتەسەلی تووشی ئەو شەڕە بوون. نەخێر ئەمە هۆکاری دیکەی هەبوو کە ناگەڕێتەوە سەر نیزامی فیدراڵی. یەکەم ئەوەیکە لە ناوخۆی وڵاتی یۆگۆسلاویدا قەیرانێکی ئیقتسادیی زۆر گەورە پێك هات. حیزبی دەسەڵاتدار نەیدەویست لە سەر کار بڕوا و بەرانبەر بە نارەزایەتیی خەڵك، سەرۆکی سیربەکان بە نێوی میلۆسوڤیچ لەسەر دژایەتی و نەفرەتی نەتەوەیی سەرمایەگوزاریی کرد، ئاوری شەڕی ناوخۆی هەڵگیرساند و لایدا لە بنەماکانی نیزامی یەکسانی فیدراڵی کە لە یۆگۆسلاویدا هەبوو. دەسدرێژیی کرد. ئەگەر کەمێك تاریخی ئەوکاتی لە بیرمان بێ دەسدرێژی کردە سەر بەتایبەت کۆسۆڤۆییەکان، هەڕەشەی لێکردن، مافەکانی لێ زەوت کردن، بە پێچەوانەی یاساکانی خۆیان هێزی چەکداری ناردە سەریان، کۆرۆواتییەکانی خستە ژێر فشارەوە. یانی باوەشێنی ئەو نەفرەتە قەومی و رەگەزی و نەتەوەییەی لە بەینی خۆیاندا کرد بە مەبەستی زاڵبوون بە سەریاندا. یانی نەك هەر یەکسانیی مافی نەتەوەکان لەوێ نەبوو بە هۆی شەڕ بەڵکوو بە پێچەوانە پێشێلکردنی ئەو یەکسانییە و پێشێلکردنی ئەو مافانە لە لایەن سەرۆکی ئەو کاتی سیربەکان یانێ میلۆسوڤیچ، بوو بە هۆی ئەم کارەساتە ئینسانییە کە لەوێ رووی‌دا. جا کە ئەو دەستی دا ئەوە، سەرۆکانی نەتەوەی ئەوانی دیکەش دیارە جوابیان داوە، بەعزێکیان دیفاعی و بەعزێکیان لە دیفاعی بەولاترەوە چوون وئەو کینەیە ساز بوو، ئەو کارەساتە ئینسانییە خوڵقا. من ئەوە بە چەواشەکارییەك دەزانم کە لای هێندێك حیزب و رێکخراوە ئەم قسە دەوترێ کە گۆیا نیزامی فیدراڵی دەبێتە هۆی کێشە و دژایەتیی قەومی و شەڕ وکێشە و کوشتار. ئەگەر کوشت و کوشتار ساز بێ رۆژێك لە رۆژان، هیچ کەس ناتوانێ لە ئێران زەمانەتی بکا ساز نابێ، بەڵام ئەگەر ساز بێ سەرچاوەکەی پێشێلکردنی مافەکانە نەك پێدانی مافەکان.

لە کۆتایش دا با ئەوە بڵێم لە جوابی پرسیارەکەی ئێوەدا کە جاری وایە ئەوە دەڵێن کە ئەگەر نیزامی فیدراڵی بێ مەعنای ئەوەیە لە تارانیش ئەم گەڕەك لەو گەڕەك جیا دەکرێتەوە و ئەو خیابان سەر بە ناوچەیەکی فیدراڵییە وئەوی دیکە، سەر بە ناوچەیەکی فیدراڵیی دیکەیە. ئەمە بۆ چەواشەکردنی خەڵکە، بۆ سەرلێشێواندنە، بۆ لێڵکردنی باسەکەیە. هیچ نیزامێکی فیدراڵی لە دونیا دانەمەزراوە کە هەر خیابانێك بۆ خۆی حکوومەتێکی هەبێ و یا کورد و فارس و تورك و ئازەربایجانی و کێ وکێ خیابان و گەڕەکەکان لە یەك جیا بکەنەوە. هەموو نیزامێکی فیدراڵی لەسەر ئەساسی مەنتەقەیی‌یە. ئەوە لەسەر ئەساسی وڵاتەکانە ئەو وڵاتانەش دیارە مومکینە تێیدا میللەتی جۆربەجۆری خۆی تێدا هەبێ مافیان پارێزراوە بەڵام مەعنای ئەوە نییە هەر گەڕەك و هەر شوێنێك حکوومەتی خۆی هەیە و هەموو کە تا دوێنێ پێکەو دەژیان دەس دەکەن بە کوشت و بڕی یەکتری. ئەوانە هەمووی بە لێڵکردنی باسەکە دەزانم بۆ ئەوەی کە ئاویش بە ئاشی ستەمکارانی نەتەوەییدا دەکا و پاساوێك بۆ ئەوان دروست دەکا. ئەگەر وابێ و ئەو قسەیە دروست بێ نیزامی فیدراڵی و بەخشینی ماف بە نەتەوەکان ببێتە هۆی ئەم نەفرەت و کێشە ودژایەتی و شەڕوشۆڕە، ئەگەر وابێ رەنگە نەتیجە بگرین، هەموو نیزامێکی موتەمەرکیز بێ و زوڵم لە هەموو لایەك بکا و تەنیا یەك نەتەوەی سەردەست هەبێ، ئەوە باشترە دیسان با تووشی شەڕ نەبین. بە ڕاشکاوی وانالێن بەڵام لە حەقیقەتدا نەتیجەی ئەو باسە هیچ شتێکی تر نییە غەیری ئەوە.

شۆڕش _ گۆڤارێکی سیاسییە،
کومیتەی ناوەندیی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی
زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران
دەری دەکات.
سەرنووسەر: ناسری حسامی
ژمارە فاکسی "شۆڕش" :

0015202226300
005617605814

ڕاگەیاندنی دەفتەری سیاسیی
کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

لەم دواییانەدا " مەجمەعی تەشخیسی مەسلەحەتی نیزام " بە سەرۆکایەتیی رەفسەنجانی گەڵاڵەیەکی ١١ ماددەیی پەسەند کردوە کە بۆ پەسەندی نیهایی ناردوویانەتە لای خامنەیی ڕێبەری کۆماری ئیسلامی، هەتا بۆ بەڕێوە بردنی ئەم گەڵاڵەیە، وەك دەستووری کار بدرێتە نیهاد وئۆرگانەکانی سەرکوت وداپڵۆسین.

لەو گەڵاڵەیەدا بە روونی باس لە " بەربەرەکانیٚ لەگەڵ گرووپە جیاییخوازە چەکدارو غەیرە چەکدارەکان، بەربەرەکانیٚ لەگەڵ ((ضد انقلاب))ی لایەنگری رووخانی رژیم، بەڕێوە بردنی چاوەدێری زیاتری ئەمنییەتی وئیتلاعاتی لە لایەن ئۆرگانە پەیوەندیدارەکان و، بەڕێوە بردنی قانوون و یاسا شەرعی وئیسلامییەکان و...هتد"، کراوە. هەر وەها لەم چەند رۆژەی رابوردوودا " عەلی یونسی " وەزیری ئیتلاعات و ژمارەیەك لە ئیمام جومعەکان وکۆمەڵێك ئاخوندیتر، بەبۆنەی جۆراوجۆر " وەگەرخستنەوە" و بەڕێوە بردنی " بنەما "ی (امر به معروف ونهی از منکر)یان وەك ئەرکێکی شەرعی و پێویست و هەنووکەیی ناو بردوە.

جێگەی هیچ شك وگومانێك نییە کە ئەم جموجووڵ وهەوڵانەی دەدرێن بە مەبەستی توند کردنەوەی رەوتی سەرکوتی هێزە ئۆپۆزیسیونەکان، وەگەرخستنەوەی سەرلەنوێی دەزگای تیرۆر و قەتڵە زنجیرەییەکان، توندکردن و زیاد کردنی دەست تێوەردانی پۆلیسی لە ژیانی خەڵك ولاواندا و، هێرش بۆ سەر بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستان وهێزە هەڵسووڕاوەکانی ناو ئەو بزووتنەوەیە بەڕێوە دەچیٚ.

هەموو ئەوانە دیاردەکانی رەچاوکردن و گرتنەبەری دەورەیەکی نوێ لە خەتی سەرکوت وتیرۆرن.

قەیرانی ئابووری وسیاسی و قووڵبوونەوەی ناکۆکیی نێوان باڵەکانی رژیم، لە لایەکەوە، گشت دەسەڵاتدارەتیی رژیمی ئیسلامی خستۆتە ژێر زەخت و گوشارەوە و لە لایەکیترەوە ترس ونیگەرانی لە ئاست نارەزایەتی وداخوازییە روو لە زیاد بوونەکانی جەماوەر، جەستەی سەران ودەسەڵاتدارانی ئیسلامیی خستۆتە لەرزەوە. لەم بارودۆخەدا کردەوەی سەرکوتگەرانە و پشت بەستنی تەنیا بە زۆر و سەرکوت، دەتوانیٚ ئاساییترین دژەکردەوەی ئەم دوژمنانەی خەڵك و ئازادی بیٚ.

کۆمەڵە بۆ بەربەرەکانیٚ لەگەڵ وەها هەلومەرجێکدا، یەکەم: لەسەر پێویستیی هاوئاهەنگی وهاوکاریی نێوان هێزە هەڵسووڕاوەکانی ناو بزووتنەوەی کوردستان وەك سەنگەرێکی راوەستاو و پتەو لە خەباتی ئازادیخوازانە و دێموکراتیکدا پێداگری دەکا و بۆ وەدیهێنانی هەرچی زیاتری ئەم هاوکارییە تێدەکۆشیٚ.

دووهەم: لە بارودۆخی ئێستادا زیاتر لە پێشوو لە سەر پێویستیی هاوکاری چڕوپڕ و هاوکاری و هاوخەباتی هێزە چەپ و ئازادیخوازەکان پیٚ دادەگریٚ و، لەسەر ئەو باوەڕەیە کە دەکریٚ و دەتوانریٚ هەوڵدان بۆ پێك هێنانی ئاڵترناتیڤێکی بەرینی خەباتکارانە و دێموکراتێك بخرێتە دەستووری کارەوە و پێویستە ئەم ئەرکە وەك ئەرکێکی دەورەیی وتاکتیکی لەلایەن کەسایەتییەکان، هەڵسووڕاوان و رێکخراوە چەپ وسۆسیالیستییەکانەوە لە ئێران ولە دەرەوەی وڵات، سەرنج وبایەخی پیٚ بدریٚ.

بۆ بەرپەرچدانەوە وتێکشکاندنی ئەم دوایین پیلانەی کۆماری ئیسلامی، وەڕیٚ خستنی هەڵمەتێکی بەرینی تەبلیغاتی و، پێکهێنان ورەخساندنی بواری هاوپشتی وهاو کاریی خەباتکارانە ئەرکێکی هەنووکەیی هەموو لایەکە و دڵنیاین کە لە رەوتی بەرەوپێشچوونی گۆڕانکارییە سیاسییەکانی داهاتووی ئێراندا، جێگا وشوێن وگرینگییەکی تایبەتی هەیە.

دەفتەری سیاسیی
کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

٤ی ژانوویەی ٢٠٠٢
ڕێکەوتی ١٤ی بەفرانباری ١٣٨٠ی هـ.

هەر جۆرە ستەمێکی مەزهەبی و پێکهێنانی دەوڵەتێکی سیکۆلاری غەیری مەزهەبی کە لەودا مەزهەب ئەمری خوسووسیی کەسەکان بیٚ. هەڵوەشاندنەوەی هەموو یاساکانی دژ بە ژن و ئاپارتایدی جینسی کۆماری ئیسلامی، ئازادیی کامڵی ژنان و یەکسانیی ئەوان لەگەڵ پیاوان لە گشت بوارە سیاسی، کۆمەڵایەتی و خێزانییەکاندا. بە رەسمییەت ناسینی بزووتنەوەی سەربەخۆی ژنان بۆ خەبات لە پێناو رزگارییان لە ستەم و سوننەتی پیاوسالارانە. ئەمانە دوو خاڵی گرینگن کە چاوپۆشییان لیٚ ناکرێت.

تەوەرەیەکی دیکەی هەر ئاڵترناتیڤێکی داهاتوو، دەبیٚ دەستەبەرکردنی ئازادییە سیاسییەکان بە بیٚ قەید وشەرت، ئازادیی حیزبەکان، بەیان و چاپەمەنی و رێکخراوە جەماوەرییەکان بیٚ. کۆمەڵە کە لە ماوەی ٣٢ ساڵ تێکۆشانی خۆیدا هەوڵی داوە پەرەپێدەری دێموکراسی و ئازادی بیٚ و لەم ماوەیەدا توانیویەتی ببێتە هێزێکی جەماوەریی جێی بڕوای خەڵك، بە پێویستی دەزانیٚ کە لە هەلومەرجی ئێستادا لە گشت هێزی خۆی و ئەزموونەکانی بزووتنەوەی کوردستان بۆ پێکهێنانی ئاڵترناتیڤێکی خەڵکی و دێموکراتیك لە ئێران کەڵك وەرگریٚ ولە هەر بزووتنەوەیەك بۆ دێموکراسی و چاکسازی و باشتر کردنی ژیانی خەڵك پشتیوانی دەکا. ئازادیی رێکخراوە سەربەخۆ کرێکاری و جەماوەری و پێشەییەکان و بە رەسمییەت ناسینی ماڤ مانگرتن بۆ کرێکاران، ئەم تەزمینەیە کە ئیمکانی پاراستنی دەسکەوتەکانی ئەم بزووتنەوەیە زیاتر دەکات.

بە رەسمییەت ناسینی ماڤ میللی نەتەوەکان لە ئێرانێکی فدراتیڤدا، زامنی یەکیەتی و یەکپارچەیی وهاوپشتیی درێژخایەنی خەڵکی ئێرانە. چارەسەرکردنی کێشەی نەتەوەیی لە کوردستان و دانی ماڤ نەتەوەیی وماڤ دیاریکردنی چارەنووس بە خەڵك کە بە دەنگی راستەوخۆی خۆیان بڕیار بدەن ڕێگاچارەیەکە بۆ پێکەوە ژیانی هەموو خەڵکی ئێران و هاوپشتیی گەلانی ئێران. پەرەپێدان بە دامەزراوە مەدەنییەکان و زەمینە خۆشکردن بۆ دەخاڵەتی ئەوان لە دەسەڵاتی سیاسیدا و تەئسیر دانانیان لە سەر دەسەڵات زامنێکی بە هێزی پاراستنی دێموکراسییە و خواستی بەرینی خەڵکی ئێرانیشە.

ئاڵترناتیڤی داهاتوو دەبیٚ بە ئەنجامدانی ریفۆرمی ئابووری لە قازانجی توێژە بندەستەکان و کرێکاران و زەحمەتکێشان هەنگاوی پێویست هەڵبگریٚ. دامەزراندنی سیستمی ماڵیاتی بە پێی زۆربوونی داهات بۆ زەمینە خۆشکردن لە پێناو دابینکردنی ئاسایشی کۆمەڵایەتی، دابینکردنی بیمە کۆمەڵایەتییەکان بۆ بێکاران و بیمەی بێهداشت بۆ هەموو خەڵك. دیاریکردنی لانیکەمی هەقدەستەکان بۆ کرێکاران بە پێی ئاستی گرانی و بۆ بژیوی بە پێی پێوانە ناسراوە نێودەوڵەتییەکان. کەم کردنەوەی هەزینەی نیزامی و بورۆکراسی بە قازانجی ئاسایش و تەئمینە کۆمەڵایەتییەکان و پارێزگاری لە ژینگە و سەرچاوە سروشتییەکان و خوێندنی بە خۆڕایی لە هەموو بوارەکاندا، خوێندنی ئیجباری تا تەمەنی ١٦ ساڵان. هەڵوەشاندنەوەی شەهریەی زانکۆکان بۆ خوێندکارانی کەم داهات و هتد...بەشێکیتر لەم هەنگاوانەن کە دەبیٚ پلاتفۆرمێکی ئاڵترناتیڤ لە خۆیدا بیگونجێنیٚ تا کۆمەڵە و هێزی چەپ بتوانیٚ بەشداریی تێدا بکات.

ڕاگەیاندنی دەبیرخانەی کومیتەی ناوەندیی کۆمەڵە،
سەبارەت بە کۆبوونەوەی هاوبەشی حیزبی دێموکرات و کۆمەڵە.

ڕۆژی ٢٧ی بەفرانبار لە درێژەی چاوپێکەوتنە هاوبەشەکانی حیزبی دێموکرات و کۆمەڵە دا، هەیئەتێکی حیزبی دێموکرات پێکهاتوولە دەفتەری سیاسی و کومیتەی ناوەندی، بە سەرپەرشتی بەڕێز ماموٚستا حەسەنی ڕەستگار و ئەندامەتی بەڕێزان مستەفا مەولوودی ئەندامی دەفتەری سیاسی، ئیسماعیل بازیار ئەندامی کومیتەی ناوەندی، سەید برایمی هاشمی، محەمەد سالحی قادری و موعتەسەم نوورانی ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی سەردانی بنکەی دەفتەری سیاسیی کۆمەڵەیان کرد. لەو چاوپێکەوتنە دا هەیئەتی میوان لە لایەن هەیئەتێکی پێکهاتوو لە دەفتەری سیاسی و کومیتەی ناوەندیی کۆمەڵە بە سەرپەرشتی هاوڕێ عومەری ئیلخانی زادە و ئەندامەتی هاوڕێیان محەمەدی شافیعی ئەندامی دەفتەری سیاسی، تالبی یوسفی، ئەنوەری محەممەدی ، عەبدوڵلای عەزیمی و نەجمەی گوڵپەروەر ئەندامانی کومیتەی ناوەندی بە گەرمی پێشوازییان لێکرا.

لەو دانیشتنە هاوبەشەدا هەلومەرجی ئێستای ئێران و ناوچەکە بە تایبەتی دوای ١١ی سپتامبر و ئەگەری گۆڕانکارییە چاوەڕوانکراوەکان و دەورو تەئسیریان لەسەر بزووتنەوەی جەماوەری لە ئێران و بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستان، بەوردی درایە بەرباس و لێکۆڵینەوە. هەروەتر وەزعی گشتیی کۆماری ئیسلامی و ململانێی باڵەکانی ناو دەسەلات، تەوەرەیەکی‌تری باس و لێکۆڵینەوەی دانیشتنەکە بوو و هەر دوولایەن لە سەر ئەوە هاودەنگ بوون که ئەم ڕژیمە نە دەتوانێ قەیرانی سیاسیی خۆی چارەسەر بکا و نە زەرفییەتی هیچ چەشنە گۆڕانێکی هەیە و لە هەموو بابەتێکەوە تەنیا نەمان و ڕۆیشتنی کۆماری ئیسلامییە کە دەتوانێ ڕێگا بۆ ئازادی و دێموکراسی خۆش بکات. دوا بەدوای لێکدانەوەی سیاسی کە بەخۆشییەوە هەر دوو لایەن نزیکیی زۆریان لە ڕاو بۆچوونەکانیاندا هەبوو، لە درێژەی دانیشتنەکەدا باس لە پێوەندی نێوان کۆمەڵە و حیزبی دێموکرات و گرینگیی هاوکاریی هێزە سیاسییەکانی کوردستان لەم هەلومەرجەدا کراو هەر دوولا کۆك بوون لەسەر ئەوەی کە لەم بووارە دا دەبێ هەنگاوی جیددی هەڵگیرێ و بۆ ئەم مەبەستە دەبێ دانیشتن و کۆبوونەوەکان چڕوپڕتر بکرێن و گەڵاڵە و ڕێککەوتننامەی تایبەت لەم بارەوە بۆ داهاتووی موناسباتی ئەم دوو حیزبە دیاری بکرێ. کۆبوونەوەکە دوای چەند سەعات قسە و باس و بیروڕا گۆڕینەوە، لە کەش و هەوایەکی دۆستانە دا کە هەردوو لایەن تێیدا هەستیان بە بەرپرسایەتی دەکرد کۆتایی پێهات و هەیئەتی میوان بەگەرمی بەڕێ کرا.

دەبیرخانەی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران
٢٧ی‌بەفرانباری ١٣٨٠ی هەتاوی

www.iran-archive.com

ژمارە فاکسی نوێنەرایەتی کۆمەڵە
لە دەرەوەی وڵات:
Fax- 004622413923

ئادرەسی سەندووقی
پۆستی‌ئێلکترۆنیکی لە دەرەوەی
وڵات:
Postfach 800272
51002 Koln
Germany

ژمارە تەلەفۆنی

پەیوەندی‌یەکانی کۆمەڵە لە
شاری سلێمانی کوردستانی
عێراق
٢١٢٤٧١١

سایتی کۆمەڵە لە سەر تۆڕی
ئینترنێت
www.komala.org

ئادرەسی پۆستی (ئیمەیل)
کومیتەی ناوەندیی کۆمەڵە
komala1348@hotmail.com